

ВІСНИК ЧЕСНИК

ЧЕСНИК

-VISNYK

Свобода народам!

Свобода людині!

Союз пілбено - політичний міжнарод

ЗМІСТ

О. Ольжич — Пам'яті Біласа й Данилишина	1
Д-р Михайло Кушнір — Християнський народ — основа життя Європи	2
М. Величківський — Для чого Москві потрібне співіснування з Заходом	10
Д-р Петро Мірчук — „Не так тій воріженьки, як добрий лоди”... (З приводу репортажу д-ра Марії Клячко)	12
** — З резолюції IX Конференції АПАКЛ	17
В. Левенець — За правду, за Шевченка, проти шакалів	18
В. Давиденко — Досвід, окупований мільйонами людських душ	19
С. Г. — Про критику і самокритику в советській філософії	24
В. Будзяк — На пошану Д. Донцова	25
Слава Стецько — Антикомуністична конференція в Сайгоні	26
** — VII Конгрес ТУСМ'-у	27
Д-р Олександер Соколишин — Сторіччя народин Осипа Юрія Федьковича в Чернівцях (Спомин)	28
Ікер — Справа Міс Озимок (фейлетон)	30
** — Зміст „Вісника” за 1963 рік	31

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ

Ділмося з Читачами „Вісника” і всім Українським Громадянством болючою вісткою, що 4 листопада ц. р. після короткої та важкої недуги помер в Мюнхені, Німеччина

бл. пам. ДМИТРО ШТИКАЛО

народжений 7 листопада 1909 року в Ільковичах,
пов. Сокаль.

Покійний був довголітнім редактором українських націоналістичних часописів та журналів в Україні і за її межами.

На чужині Він був головним редактором „Українця у Франції”, опісля „Українського Самостійника”, співредактором журналу „Визвольний Шлях”, а останнім часом співредактором „Шляху Перемоги”.

Своєю працьовитістю, совісністю, знанням та наполегливою працею для добра українського народу Покійний заслужив собі вдячну пам'ять української спільноти.

Хай чужка земля буде Йому легкою!

РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

Ділмося з Українським Громадянством сумною вісткою, що 4 листопада 1963 р. в Мадриді (Еспанія) на 50-му році життя несподівано помер

бл. пам. д-р ДМИТРО БУЧИНСЬКИЙ

видатний науковець, журналіст, суспільно-громадський діяч на Рідних Землях і за кордоном, співробітник всіх націоналістичних газет і журналів, довголітній керівник української програми в еспанському „Радіо Насіонал” та науковий співробітник Найвищої Ради для наукових досліджень і Центру Орієнタルних Студій.

Вічна Йому Пам'ять!

РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

ТЕЛЕГРАМИ ГОЛОВНОУ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ ДО ВАШИНГТОНУ

З приводу трагічної смерті Президента І. Ф. Кеннеді Головна Управа ООЧСУ вислава в дні 25 листопада кондоленційні телеграми на руки Пані Дж. Кеннеді і Президента ЗДА, Л. Б. Джайлса.

~~~~~

КОЛЯДА НА ВІЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1963

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збіркові листи числа: 31 і 32. Збірщик п. М. Гранківський.

По \$ 30.00 — М. Гранківський.

По \$ 10.00 — В. Караванович, І. Гранківський, І. Геба.

По \$ 5.00 — А. Маськовіта, Т. Машецька, А. Ружицька, Г. Геба, Б. Геба, Г. Гранківський, П. Телешевський, Г. Кравчук, М. Чубатий, М. Решетник, В. Брудний, С. Дзера.

По \$ 3.00 — В. Стичак, О. Врублевська, І. Вовк, Г. Ворона.

По \$ 2.00 — С. Білоус, С. Білоус, П. Підсколяна, Г. Деркач, Д. Олійник, М. Січ, Б. Гуттон, Г. Грицан, Т. Соколовський, В. Бааран, В. Драпак, М. Заяць, М. Гуль, К. Гуль.

По \$ 1.00 — А. Файвеї, П. Тицький, А. Швайцер.

Збіркові листи числа: 72 і 73. Збірщик п. Кирило Пиль.

По \$ 25.00 — М. Грицковян.

По \$ 20.00 — І. Дзядів.

По \$ 10.00 — Д. Чолій, Г. Мельниченко, В. Будзяк, О. Гуменюк, І. Пашура, С. Ковалівський, К. Пиль, І. Герлях.

По \$ 5.00 — І. Вовчук, Д. Волчук, В. Пакульський, І. Пасічний, В. Якимів, М. Кунцьо, М. Лехіцький, М. Хоманчук, О. Андрейчук, М. Ревак, Я. Гаврилко, І. Луцик, М. Гуменюк, д-р О. Соколішин, П. Бурик, С. Благий, М. Петрівський, А. Паладій, І. Пригода, Коужух, І. Худий, Бабюк, Бобяк, Подоляк, М. Фенчин, В. Федорович, І. Вітюк, М. Сентій, Е. Гричило, О. Стецька, Недокус, Коваль, Ліщишин, Я. Легута, П. Шанаїда, В. Долак, А. Чехновський, І. Гумовський, М. Гумовська, Т. Воробець, В. Ганчук, Т. Лопатчак, М. Белендюк, П. Галатин, Я. Дусановський.

По \$ 4.00 — В. Якимів.

По \$ 3.00 — А. Мулик, М. Гнатів, А. Тур, С. Цебровський, С. Гринь, Муринець, А. Гнатів, д-р М. Шахнович, В. Врублевський, М. Галан, С. Антонішин, Я. Федун, І. Іванчук, Е. Гричило.

По \$ 2.00 — П. Пукіш, Т. Костриба, В. Боднарук, І. Павелчак, І. Тимчишин, М. Швець, Т. Керницький, В. Галан, М. Шарабура, Л. Стасюк, Фірчук, М. Стенів, І. Котик.

По \$ 1.00 — О. Волощук, Музак.

Збіркові листи числа: 54 і 55. Збірщик п. Г. Сенів.

По \$ 10.00 — І. Чижко.

По \$ 6.00 — В. Яськів.

По \$ 5.00 — Березовський, Козар, Папіш, Л. Процик, Г. Марицишин, І. Лозинський, Г. Шмотолоха, І. Сиретин, Н. Рубльовський, М. Ляник, П. Прийма, Д. Василькевич, М. Луговський, Кобасовський.

По \$ 4.00 — А. Недогода, Ромашко.

(Продовження на 3-ій стор. обкладинки)

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У „Віснику” ч. 10 за листопад 1963 р. трапилася помилка у заголовку „Коляда на Візвольний Фонд 1962 р.”, мало бути: „Коляда на Візвольний Фонд 1963 р.”

ВІСНИК

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

О. Ольжиг

ПАМ'ЯТІ БЛЛАСА І ДАНИЛІШИНА, ЩО ВПАЛИ В ГРУДНІ 1932 Р.

СЛОВА, ЩО ПРОСТИ І СУВОРІ,
ЯК ВЕЛИЧНІСТЬ ТОГО РІЗДВА,
ЩО НАС У ГОРІННІ, НЕ ГОРІ,
ПОРВАЛО І ЩЕ ПОРИВА.

ДЛЯ ТИХ, ЩО, НІКЧЕМНІ І КВОЛІ,
ЗАКВІЛЯТЬ ПРО ЗЛАМАНИЙ ЦВІТ, —
НЕУГНУТІСТЬ НАШОУ ВОЛІ
І НАШОУ ВІРИ ГРАНІТ!

У СТІНАХ ВУДИНКУ СТАРОГО
ЗРОСТАЄ І ЗВОДИТЬСЯ ЧИН.
І СЯЄ ОБЛИЧЧЯ В ОДНОГО,
І НІМО МОГУТЕН ОДИН.

НИКОМУ НІКОЛИ НЕ СТЕРТИ,
ЩО СРІБЛОМ ЯСНОУ СУРМИ:
ШКОДУЕМО ТІЛЬКИ, ЩО ВМЕРТИ
УДРУГЕ НЕ ЗМОЖЕМО МИ!

ГОЛОВНА УПРАВА ООЧСУ І РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА” ВІТАЄ З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ СВОЇХ ЧЛЕНІВ І СПІВРОБІТНИКІВ ТА УСІХ УКРАЇНЦІВ У НЕВОЛЕНИЙ БАТЬКІВЩИНІ І У ВІЛЬНОМУ СВІТІ.

Д-р Михайло Кушнір

ХРИСТИЯНСЬКИЙ НАРІД — ОСНОВА ЖИТТЯ ЕВРОПИ

Модні клічі демократії є слушними, як постулюють рівності прав, точної і дбайливої публічної контролі, запевнення масам участі у володінні і забезпечені інтересів мас, але вони хибні, як вихідна точка погляду на істоту суспільства, бо вони ведуть дуже часто до ствердження, що публічне добро є сумаю приватного добра одиниць, або — як голосять клясові напрями — сумаю інтересів усіх суспільних кляс. Це теорія цілковито фальшива.

Вояк, який жертвуює своє життя на полі бою, не робить цього у власному інтересі. А яке ж добро одиниці може бути визнане гідним посвяти для нього життя? Він не робить цього і для інших. „Сума інтересів загалу” може, щоправда, спричинити підпорядкування інтересу меншості інтересові більшості. Більшість може приневолити меншість посвятити своє добро для тих, які її до цього приневолюють. Одиниця може теж добровільно посвятити своє життя для когось, для своєї родини, для знайомих осіб, для вмираючої дитини, для потопаючого близнього. Але ця одиниця не зробить цього для безіменної і чужої маси. Отже, звідки ця готовість, з якою вояк посвячує своє життя?

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

Добро всіх одиниць, узятих окремо, отже і їх суми, зрештою, не один раз стоїть у явній суперечності з поставою, яку вояк, що гине на війні, займає. Капітуляція завжди служить добру одиниці, куди ліпше, ніж запекла бортьба. Чи не було б для нас, українців, як людей, ліпше, коли б ми всі, добровільно, визнали себе москалями чи поляками? Або чи не було б ліпше для ірландців, як людей, коли б вони віддавна визнали себе англійцями? А проте, скільки крові пролито в ім'я свободи України й Ірландії! Чи пролялась вона даремно?

Це річ очевидна, що вояк, який посвячує своє життя на війні, не посвячує його для суми інтересів людей таких, як він, але посвячує його для батьківщини, — отже для чогось, що є значно більшим, ніж сума одиниць.

Найбільшою любов'ю людини тут, на землі, є любов до батьківщини. Добро батьківщини є також, у християнських краях, головною і найбільш оправданою ціллю політики. Батьківщина — це щось більше, ніж держава. Існують батьківщини, які не є державами: Україна впродовж довгих століть не була державою, Італія впродовж довгого часу не була єдиною державою, а була групою держав. Суттю батьківщини є не держава і навіть не край, а нарід.

Нарід у своїй істоті — явище досить подібне до родини. Він є збірнотою людей, зв'язаних вузлом духового, а деколи й фізичного посвоячення, людей, сповнених спільнотою любові до своєї родинної землі і своєї цивілізації, людей, які спільно шанують пам'ять своїх предків і турбується про майбутнє своїх нащадків. Людство не складається з самих тільки самітних одиниць. Воно угруповане гієрархічно:

Головна Управа ООЧСУ, Відділи, Членство і Редакція „Вісника” висловлюють своє глибоке співчуття Родині підступно замордованого Президента Джона Ф. Кеннеді і Урядові ЗДА з приводу невіджалуваної втрати для американської нації і для всього вільного світу.

Головна Управа
Організації Оборони Чотирьох Свобод України
Редакція „Вісника”

складається з народів, а народи — з родин. Щоправда, кожна людина зосібна дбає про своє спасення і кожна є для нас близнім. Але це не значить, що ми не могли б бути зв'язані з деякими нашими близніми особливим вузлом, що ми не повинні мати супроти деяких близніх особливих обов'язків, між іншими й обов'язку більшої, ніж супроти інших, любові. А також, що ми не могли б бути охоплені спільнотою, відокремленою від решти людства і пов'язаною особливим вузлом духового зв'язку.

Четверта заповідь Божа каже: шануй батька свого і матір свою. Це значить, що пошана — а разом із нею почування любові та обов'язок опіки, допомоги, оборони, що їх ми винні батькові і матері, більш від тих, що їх ми винні іншим людям. Отже, інституція родини виразно уфундована в декалозі. Про народ немає згадки в декалозі. Але це очевидне, що четверта заповідь стосується також і до народу. Нарід є пошироною родиною, є немов би вищим її щаблем. Надавання народові, як це роблять деякі крайні політичні напрямки, вартостей абсолютноного добра, супроти якого мусить поступатись справедливість, право, моральність і в службі якого ніщо не є ані гріхом, ані злочином, погляд очевидно поганський. Також поганським був би погляд, що надає абсолютної вартости родині. Але не можна попадати і в протилежну крайність і доводити людство до затомізованого стану запечуванням особливого становища, яке займають народи — і родини — і піддаванням у сумнів особливих обов'язків, що їх одиниця має супроти народу і родині.

Крайні націоналістичні напрямки окреслюють народ як організм, як надрядне буття, що існує незалежно від одиниць, які до нього належать, так само, як надрядним буттям є людський або тваринний організм в стосунку до клітин, з яких складаються тканини людського або тваринного тіла. Така персоніфікація народу має в собі, очевидно, щось поганське і не є узасаднена: народ — тільки збірне буття, а не індивідуальне буття. Він не має здібності індивідуального думання чи почування, він не має власного мозку і власної душі. Однак, збирне існування народу так скристалізоване, має таку однорідність і тягливість, що можна сміливо

називати його організмом, або говорити про його душу не в дослівному, а абстрактному сенсі.

До певної міри, тобто з відповідними модифікаціями, до народу, а так само й до родини можна застосувати дефініції, що їх християнська наука стосує до Церкви. Кардинал Гаспарі пише в своєму катехизмі: „Першу частину десятого артикулу Апостольського Визнання Віри треба розуміти так, що існує надприродне суспільство, видиме, святе і загальне, яке Ісус Христос, коли був на цьому світі, встановив і назвав своєю Церквою”. „Тіло Церкви це те, що в ній видиме і сама Церква робить видимим, чи пак самі вірні, оскільки вони злучені в одне, зовнішня управа, зовнішній учительський уряд, зовнішнє визнавання віри, уділювання святих Тайн, обряди і т. д.” „Душа Церкви — це те, що є невидимим первнем духового і надприродного життя Церкви, чи пак постійна допомога Святого Духа, первень влади, внутрішня підпорядкованість владі Церкви, освячуєча ласка з власними чеснотами і т. д.”

„Будучи правдивими в любові, — говорить св. Павло в листі до Ефесян, 4,15-16, — щоб ми в усьому зростали в Ньому, який є Головою, Христос, з якого все тіло, зложене і злучене всіми споєннями взаємної допомоги, стосовно чинності, прикроеної до міри кожного окремого члена — чинить ріст тіла на будування самого себе в любові”.

Це все стосується до Церкви. Але — очевидно, до деякого тільки ступня — може бути так само застосоване до родини і народу.

Цікаво, що християнська наука назагал не багато присвятила досі уваги народові: його істоті, обов'язкам і управлінням. Вона займалася інституціями родини, держави і Церкви, але на інституцію народу майже не звернула уваги. Навіть св. Тома з Аквіну не займався проблемою народу.

Це має свою причину в тому, що народ є розмірно молодим явищем. Але, хоч народ є молодою формою, він є сьогодні фактом. Так, як в інших добах був фактом, наприклад, неіснуючий сьогодні рід, чи плем'я. Тому що народ є фактом, його не можна довше промовчувати.

Чим же є цей цілковито своєрідний, відмінний від усіх інших, тип збірноти — європейський християнський народ? Що становить ви-

щість цієї суспільності і в чому вміщається та виїмковість, яка спричиняється до того, що тільки в колі християнської цивілізації вона може народитися й розвиватися?

Цією таємницею є глибока, зasadнича революція, введена християнством у дотеперішні стосунки між одиницею і збірнотою. Во поганська доба, подібно як і сучасне людство, що повертається до поганства, знало аж надто добре всілякі революційні перевороти, які перекидали владу з рук одних людей, чи поодиноких суспільних груп, до інших. Але ті перевороти ні в чому не зміняли і не могли змінити основного порядку речей, згідно з яким держава завжди остаточно вирішувала, що є зло, а що добре, і згідно з яким вона єдина залишалася самовладним, необмеженим володарем людських сумлінь. Вона єдина встановлювала закони відповідно до засади: „Quidquid principi placuit, legis habet vigorem” — незалежно від того, чи цим „princeps” була одиниця: тиран, диктатор, чи, подібно по-диктаторськи непомильні, постанови демократичної більшості. І в суті речі не могло бути навіть інакше, бо коли спір був між довільністю держави і довільністю окремого громадянина, довільність держави мусіла безумовно перемагати, коли збірнота не мала розсипатися в руйну.

І в цю відвічну діялектику: волі й інтересів одиниці і стократно могутніших від них волі й інтересів збірноти, — християнство ввело цілком новий чинник: ідею, на основі якої одиниця не має, щоправда, права протиставитися волі держави в ім'я своїх особистих користей чи уподобань, але має право і навіть обов'язок зробити це в ім'я свого сумління, послушного Божим наказам. В ім'я цих об'єктивних, незмінних Божих наказів одиниця має обов'язок протиставлятися державі навіть сама-одна, без опертя на кого-небудь, без надії на перемогу, наперекір усій могутності збірноти, сподіваючися взаміну одної лише речі — не висловленої нагороди в майбутньому житті.

Отже, Церква не протиставила тиранії старовинної держави — організацію революційного характеру, що, здобувши владу, виконувала б її може відмінним способом, але все ж таки в своїй істоті — абсолютним. Вона протиставила її культ святих, культ мучеників, що віддавали своє життя не для того, щоб дійти

до влади, але для того, щоб свою смертью за свідчили вірність заповідям, які власті імущі не мають права ломити. Вона протиставила близкові меча — блиск свіч на вівтарі, бойовій курявлі — дим кадила. Але саме ці речі, здавалося б, такі безборонні, викликали в людських душах глибоку, істотну зміну, яка заторкує саму зasadу відносин між одиницею і суспільством. Во що мусіла думати кожна найпростіша людина, кожний навіть найнужденіший підданий, що, бравши участь у культі свого національного святого або навіть національного патрона і державою виданий за це на страту, Церквою був поставлений на вівтар?

Ця людина, беручи участь у молебнях на честь св. Бориса і Гліба, св. Томи Бекета чи св. Івана Непомука, — не могла в своєму сумлінні не осуджувати тих, що їх замордували. Що більше, вона мусіла згодом призвичайтися до ідеї, що цей її осуд не стосується тільки до минулого, але що її вона сама покликана до того, щоб вирішувати в своєму сумлінні: чи те, чого жадає держава, не є противне обов'язкам, наложенням на людину її Створителем і чи, взявши все до уваги, вона не повинна радше залишитись послушною Богові, ніж людям.

Це зовсім не вело і не приготувляло шляху до якогось революційного перевороту. Річ розігрувалася виключно в сумлінні одиниці, без плянів якогонебудь замаху чи змови, щоб віддати в якісі інші руки керування державними справами. Натомість переворот, поволі до конуваний у мозках, які в цій школі вчилися думати, виявився революцією, що сягала куди глибше, ніж усі знані перед тим в історії петретворення. Во внаслідок цього держава представала бути абсолютним авторитетом, який вирішував, що є слухне і справедливе, а ставала тільки органом збірноти, всі чини якого кожна одиниця має моральне право осуджувати і таврувати.

Правда, цей осуд не був чимсь довільним, він мусів спиратися на незалежному від поглядів одиниці, ззовні Богом об'явленому, Вічному Порядку. Отже, це не був особистий погляд одиниці, видвигнений над „поглядом” держави, він не вводив ані анархії, ані розпаду суспільності. Однак, коли належало, він ставив справу дуже виразно: оскільки інтереси, уподобання, забаганки людини мусять безумовно

поступатися перед волею збірноти, проблема її спасення, отже й сумління, є стократно вища понад усякий державний авторитет. А коли спасеннякої, навіть найнужденішої одиниці означає остатільки більше, ніж воля володарів усіх світових імперій, наймогутніших тиранив, диктаторів, парламентів, то й сама одиниця не може бути вже трактована як нікчемність, як безіменна цифра, як то є річчю неуникненою в кожному поганському устрої, — чи то в добі з-перед народження Христа, чи тепер. Бо це найвище значення одиничного спасення підносить тим самим на недосяжні висоти гідністької людини, а свобода, про що не завжди пам'ятаемо, це попросту пошана людської гідності, отже тільки відмінне окреслення того ж самого явища.

З цього зれчення державою її дотеперішніх прав на абсолютну владу над сумлінням громадянина зродилася ця війковість суспільного союзу, яким є європейський християнський народ. Бо ця війковість проявляється в двох рисах, які цю суспільність вирізняють з-поміж усіх інших: поперше — християнський народ не поглинає одиниці, не затирає її індивідуальних прикмет, навпаки, щойно в них вона може розвинутися і сформувати свою власну особовість. Подруге — християнський народ, і тільки він, з-посеред усіх родів суспільств може жити безсмертно, чи пак, іншими словами, може загинути тільки внаслідок самогубства, бо жадна людська потуга не має вже сили його знищити.

А обидва ці дари християнського народу завдячує парадокальному явищу, — бо все, що християнське, має в собі завжди щось із незбагненного для людського ума парадоксу, — що він є водночас чимсь стократно об'єктивнішим і суб'єктивнішим від тоталітарної, поганської держави. Він є об'єктивнішим тому, що він спертий на Віковічному Законі, який узяв свій початок не з держави і не в ній має своє остаточне узасаднення, а внаслідок цього він може дати одиниці опертя достатньо сильне, щоб вона була здібна протиставитися всякому натискові, який збірнота хотіла б на неї вчинити. Подруге, з цієї самої причини, він не заникає і не зникає рація його існування, хоча саму державу ворог підбив або й знищив. Не можна довго зберігати лояльності супроти,

наприклад, помершого диктатора, коли умовини перетворюються і ніхто не може передбачити, як він діяв би в цих зовсім змінених обставинах; ані не можна бути постійно лояльним супроти „волі більшості”, коли роками не відбувається жадних виборів. Але можна, навіть упродовж довгих поколінь, залишитися вірним моральній традиції, уосібненій в культі свято-го, і можна тривати в ній хоча б цілі віки — проти надії, наперекір переслідуванням.

Але християнський народ є, з другого боку, чимсь стократно суб'єктивнішим у порівнянні з давніми поганськими державами. Во внаслідок факту, що одиниця в ньому не є зв'язана волею держави в ділянці моральних рішень, що, навпаки, вона в ньому осуджує державу перед найприватнішим трибуналом свого сумління, народ із чогось, що знаходитьться поза людиною, стає чимсь в ній самій, змістом, найглибшим стрижнем її внутрішньої істоти. І знову во внаслідок цього факту індивідуальність одиниці розростається і нечувано поглибується, бо кожна, навіть найнужденіша людина, коли тільки зуміє любити „увесь народ”, стає здібною охопити всі минулі й майбутні його покоління, має право сказати про себе: „я і батьківщина — це одне!” А в цих умовинах, щоб погнобити батьківщину, ворогові не вистачить уже підбити її знищити державу, він мусить боротися з нею далі, всередині нездобутих твердинь, в душах кожного з її синів по черзі.

В минулому столітті і на початках сучасного, коли християнство в Європі поволі слабшало, а її ліберальні устроєві форми наслідували щораз ширше, також і в поганських державах в інших частинах світу, ося внутрішня лучба європейського народу з християнізмом зовсім не видавалася чимсь очевидним. Радше ми були скильні думати, що народ, у західноєвропейському значенні, є, в загальному, вищою розвоєвою формою, яку автоматично, в міру історичного розвитку, мусить осягати життя всякої збірноти, коли вона перейде нижчий по-передній щабель, яким є абсолютна держава старовинного, поганського типу. Але тепер, коли велика частина Європи відвернулася від християнства, а водночас занепад її авторитету в позаєвропейських суспільствах доказав, яка поверховна була, перейнята ними від неї,

верства поливи її ліберальних інституцій, — уся справа починає представлятися нам у цілком відмінному світлі.

Нарід, як „моральна істота”, вміщена, немов у твердині, душі кожного її члена, виявляється нам тим, чим він є справді, це значить — надприродним даром, що його людству дало християнство, конечним безпосередньо наслідком у збірному християнському бутті, надприродного життя одиниці. Збірнота, не видвигана вгору потужною силою християнства, нормальню спадає до свого нормального стану, яким є невільництво мас, втримуваних в ігнорації, і абсолютна влада в руках групи „втамнічених” представників держави, визнаваної як абсолют у моральній сфері. Цей тип цивілізації, до якого світ сьогодні змагає, зовсім не є якоюсь новиною. Він існував куди довше, ніж християнство, впродовж довгих тисячоліть у Єгипті, Асирії, Вавилоні. Він побудував піраміди, римські шляхи, подібно, як у сучасній добі — автостради. Він є, можна сказати, нормальним, цілком природним станом, до якого ступнєво доходять цивілізації, коли їм не присвічує і не вказує їм дороги провідна Вифлемська зоря Христової науки.

Але ми змагаємо до того, щоб і надалі залишилися християнським європейським народом, і свідомість цього змагання сповнює нас гордістю. Тому мусимо пам'ятати про те, що український народ, народ християнської цивілізації, зродився для свого бессмертного життя з кроїв святих мучеників, і цей посів крові є нашою моральною спадщиною.

Я затримався дещо довше над проблемою постання християнського народу, бо хотів особливо унагляднити його істоту. Нарід, — очевидно, справжній народ, тобто християнський народ, а вже щонайменше сильно пронизаний християнським впливом і еволюціонуючий до християнства, — пригадує з уваги на це родину, що її внутрішній зв'язок не має своєї причини ані в примусі керівництва, ані у волі і хотінню її членів, чи теж їх більшості, але в об'єктивній моральній правді, що суб'єктивно криється в душах.

Родина накладає на своїх членів моральні обов'язки не тому, що така є воля її батька. І не тому також, що вона це шляхом загального погодження, чи більшістю голосів своїх чле-

нів, — схвалила. Але тому, що існують певні об'єктивні правди, які володіють життям родини, — і що всі члени родини про це знають. Деколи буває так, що більшість родини не хоче визнавати цих правд, — виламлюється з них, відмовляє, наприклад, старим батькам опіки, — але це не значить, що ці правди, як не потверджені волею більшості, мають перестати бути слушними, ані що ця сама більшість перестане в глибині душі вважати ці правди за слухні. Ці правди охоче сприймають тільки найліпші в родині, — найгірші сприймають їх неохоче або й зовсім не сприймають. Але вони існують. Існують об'єктивно і криються в душах суб'єктивно, — як почуття обов'язку, як докір сумління або бунтарський протест проти морального обмеження. Так само мається річ, коли йде про правди, які керують життям народу.

Так, отже, поступування народу, його змагання, прагнення й цілі, а внаслідку і його політика, не є довільною річчю, що виникає з самоволі чи то володарів, чи широкого загалу населення, отже з егоїстичних змагань, інтересів чи амбіцій одиниці, кляс або груп, але є окреслені заздалегідь і криються у душі народу, як ідеал і моральний наказ. Їх джерелом є передусім пошана до наших предків і залишеної ними спадщини, тих предків, що їхня кров пливе в наших жилах, що їх дбайливі душі співчують нам з-поза гробу, що їх давні турботи, зусилля, тріумфи і зневіри є причиною і джерелом умовин, в яких кожний з нас живе сьогодні. Подруге, їх джерелом є турбота про добро наступних поколінь. Потретє, їх джерелом є почуття слухності — те почуття, яке регулює життя народу згідно зі звичаєво прийнятими нормами, — і яке водночас забороняє нам зрікатися в імені народу його дібр (бо ми можемо зрікатися тільки того, що є нашою особистою власністю, але не того, що є власністю збірноти, дорученою нашій, як осіб, або покоління опіці), і, навпаки, забороняє змагати в імені народу до того, на що цей народ явно не має права.

Так, отже, політика справді слухна, це не є політика, яка виходить із заложення інтересів суспільних кляс чи будь-яких партікулярних інтересів, але національна політика, це значить політика, яка служить добруму цілому

народу, менше-більше так, як керівництво батька в родині служить добру родини. Націоналісти старого типу розуміли це ліпше від інших — і це було власне тісю іскрою слушності, яка крилася в їх доктринах. (А втім, це не значить, що добро народу, як ціль національної політики, мало б спротивлятися дбанню про партікулярні добра одиниць, кляс або службі — через власний нарід — добру людства).

Ціллю національної політики — отже всякої правдивої політики взагалі, — є добро народу в його цілообразі. Це добро не є тільки сумою партікулярних інтересів, хоч, очевидно, партікулярні інтереси є частиною цього загального добра. Добро народу складається із зарівно партікулярних інтересів, — отже матеріальногого і моральногого інтересу селян, робітників, міщан, урядовців і так далі, а побічнього також і з інтересу промислу, банків, заливниць чи портів, — як і з інтересу державної організації, отже її збройних сил, її скарбниці, її адміністрації, її закордонної політики, — як далі з добра національної цивілізації, тобто всього, що служить розквітові науки і мистецтва, права, виховання і вирішусь їх чистоту й національне обличчя, — як далі з моральногого боку національного життя, чистоти родинного життя, напряму формування морального обличчя майбутніх поколінь, справедливості, гармонії в суспільних стосунках, релігійного життя, — як врешті з добра ірраціонального, такого, як, наприклад, традиція.

З точки зору механічно зрозумілої засади панування волі більшості, змагання професора університету має безконечно мале значення в порівнянні із змаганнями та інтересами мас пролетаріату, в тисячі й мільйони разів численнішою, ніж він і йому подібні; він є в найліпшому випадку частиною слабої і невеликого значення суспільної кляси, якою є „трудова інтелігенція”. Навіть у збірноті, що є чимсь більшим, як вираз інтересів чисельно домінуючої суспільної верстви, але зрозумілої механістично і матеріялістично, — творчість цього вченого буде оцінювана односторонньо й неповно: вона буде вимірювана наявною практичною ужитковістю.

Професор політехніки чи медицини буде мати великий престиж, бо він служить заспоко-

єнню важливих потреб збірноти, композитор і поет будуть трактовані з поблажливою симпатією, бо вони приносять загалові більшу або меншу дозу приемності, але філософ, твори якого не мають жадного практичного значення і доступні зрозумінню лише кількох спеціялістів або навіть упродовж наступних ста літ не будуть взагалі ніким читані, — буде трактований як суспільний паразит. А що ж і говорити про монахиню з контемплляційного монастиря!

Політика, що виходить із клясових або, взагалі, з партікулярних заложень, супроти таких людей може мати в найкращому випадку поставу толеранції, — поблажливого трактування їх, як нешкідливих істот. Але політика, що має перед очима добро народу, — добро, що не є тільки сумою дочасного добра одиниць, з яких складається живуче покоління, — розуміє, що роль людей, які моляться за нас, негідних грішників, і є в нашому суспільнстві тими праведними, яких забракло в Содомі, може важливіша для народу від долі тих, що досліджають атомову енергію і будують ракети.

Політика, що має перед очима добро народу, розуміє також, що філософічна думка є річчю могутнього значення, сьогодні на століття передчасна, але в майбутньому здібна духовому життю народу відкрити нові овиди. Вона не ставиться матеріялістично й утилітарно ані до храмів науки, ані до монастирів — і вона знає, яке велетенське їх значення в житті народу. Вона розуміє вартості, які важко зміряти, як, наприклад, засіб традиційного престижу, а також культури, презентованої аристократією чи традиційними інституціями, такі, як, наприклад, у монархічних краях — інституція короля.

Національна політика охоплює свою дбайливістю все: економічне життя, цивілізацію, пролетаріят і промислові концерни, селян і аристократію, банки і монастирі, поступ і традицію, родинне життя і державний апарат. Охоплює так, як в родині клопотання батька й матері охоплюють проблеми щоденного хліба, черевиків на ногах дітей, комірного, опіки під час хвороби, як і проблеми культурні та інтелектуальні: науки, засвоєння основ чесності і доброго виховання, як, врешті, мораль-

ну ділянку: духове життя, ранкова молитва, пронизання моральними засадами сердець і характерів дітей та оперта на моральній основі відношення чоловіка й жінки.

Політика, що спирається виключно на забезпечені партікулярних інтересів, спричинила вже в Європі і в світі жахливі спустошення. Ліберальні уряди, вихідною точкою політики яких був інтерес великого капіталу, шукання ринків збути і сирівців, боротьба за морські шляхи і колонії, як і клясові уряди, які бачили тільки клясовий інтерес робітничих або селянських мас, причинилися не тільки до здезорганізування і звихнення політики кожного народу, але й прямо до здезорганізування самих народів. Коли інституція народу так само сьогодні захищана в світі, як і інституція родини, то це має свою причину не тільки в тому, що велика частина Європи відвернулася від християнства і що взагалі все життя Європи є сьогодні у великій мірі поганське, але також і в тому, що діяльність ліберальних, соціалістичних і клясово-селянських урядів причинилася безпосередньо до розбиття народів і звихнення національної політики.

Консервативні уряди були звичайно куди більше згідні з вимогами національної політики, — коли не по лінії доктрини, то в кожному разі по лінії традиції й інстинкту. Але вони були далекі від ідеалу. Вони були часто схильні ідентифікувати добро народу і держави з інтересом верств, що традиційно йшли попереду, а навіть з інтересом заможніших верств. Вони були надто часто консервативними тільки з назви, ставши в практиці відміною лібералізму, тобто напряму, що є виразом змагань капіталу і так званих „господарських кол”.

Реакцією проти спустошення, яке приносили з собою ліберальні, соціалістичні і до них наближені уряди, був у ділянці доктрини націоналізм старого типу, в ділянці політичної практики — різні фашистівські напрями. Але вони, не направивши давніх спустошень, принесли з собою нові спустошення. Наданням батьківщині рис абсолюту, вони звільнили керманичів політики від моральних зв'язань — і дали їм владу, якої керманичі ліберальної та соціалістичної політики (за виїмком комуністів) — не мали. До того ж, вони зідентифіку-

вали народ із державою і, замість служби органічному суспільству, яким є — побіч родини — народ, висунули постулат служби механізмові, яким є держава, що ще більше поглибило процес послаблювання і дезорганізування народу.

Політичне життя Європи в новій формі не відродиться ані тоді, коли буде спиратися на засаду оборони партікулярних інтересів, суму чи похідну цих партікулярних інтересів, виявлену механічно в мінливій волі більшості, ані тоді, коли буде висувати на чоло волю і інтерес держави. Підставою політичного відродження європейських суспільств може бути тільки засада служби народові і його добру, — але народові, подуманому по-християнському, це значить не зрозумілому як абсолют, але включенню гармонійно в життя цілого людства, особливо цілого християнського світу, і зв'язаного назовні вузлом, що нагадує родинні вузли — спертому не на примусі, а на почуванні обов'язку й на любові. Не треба, очевидно, додавати, що національна політика, так ведена, мусить мати підстави в повні християнські.

Надходить час, коли народами і державами будуть управляти не партійні апарати, що борються за клясові чи господарські інтереси або що є кліками людей, жадібних влади, — а також не кандидати на ролю диктаторів, що не хочуть служити батьківщині, але, навпаки, прагнуть батьківщину запрягти собі на службу. Управлятимуть політичні формації, які по суті будуть виразом волі народів, як таких. Вони формально будуть, мабуть, фракціями, зорганізованими на взір інших; вони будуть боротися з іншими фракціями за вплив на публічну опінію і за політичну підтримку. Але в своїй істоті вони не будуть властивими фракціями, — „партіями”, — це значить одностороннім виразом партікулярних змагань, — але політичною організацією народу, — виразом народної волі.

Служба народові так само, як служба родині, є не привілеєм, а обов'язком. До цієї служби почиваються не ті, що мають найбільше амбіції, але ті, що мають найбільше почуття відповідальності за долю народу. Коли в родині треба, з уваги на її честь, сплачувати борги, які залишив померлий батько, або треба малолітніх братів і сестер посыпати до школ,

або треба опікуватися хворими, — то беруть це на себе не ті, що є найбільше жадібні влади в родині, але ті, яким її добро лежить найбільше на серці і які мають в собі найбільше почуття любові.

Нарід складається з двох родів людей: з таких, що відчувають відповідальність за його долю та сповнені постійної турботи за цю долю, і з таких (вони завжди в більшості), які турбуються головно своїми приватними справами. Національна справа спирається на цих перших. Це вони в хвилинах небезпеки масово зголошуються, як добровільці, до війська. Це вони, під займанчиною, організують політичний опір, творять приватне чи таємне шкільництво, щоб у національному дусі виховувати діти і молодь, це вони підготовляють, коли вважають, що виникла для цього потреба, національні повстання, це вони складають жертви на національні цілі. Це вони, в незалежності державі, є елементом ладу, патріотизму, традиції, служби публічній справі, а також елементом творчої думки і політичної ініціативи. Ті другі є пасивною товпою, яку ведуть ці перші, товпою, що йде менше або більше охоче за їх прикладом, а деколи навіть їм протиставиться.

І одні й другі є в усіх суспільних верствах. Про приналежність до одних або других не рішає ані освіта, ані суспільна позиція, ані родина традиція, ані тим більше маєток. Національні провідники, як і національна товпа сірих споживачів хліба, є серед професорів університету, генералів, як є й серед анальфабетів, малоземельних селян, пролетарів чи студентів. А на пості сільського війта, як і на пості міністра можна бути слугою народу, що працює для його добра, в ім'я його ідеалів та змагань, і можна бути людиною, що розбиває і нищить нарід.

Найупішнішим способом запевнити перемогу національній політиці було б забезпечення уряду в державі для тієї частини народу, яка відчуває відповідальність за долю народу. Але як це зробити? Як їх відділити від решти? Це не легка справа. В сучасних умовинах найліпшим шляхом, що веде до цієї цілі, є охопити їх організацією, яка боролася б за запевнення собі підтримки більшості народу; так, як в інших часах, мабуть, найліпшим шляхом було б запевнення собі прихильності короля.

ДОРОГІ ДРУЗІ!

Наше друковане слово — це покищо наша єдина зброя, якою ми зводимо невгаваючий бій з підступним ворогом, комуністичною Москвою. Ми не маємо таких фінансових засобів, як ворог, а проте наш журнал, суспільно-політичний місячник „Вісник”, що його видає Головна Управа ООСЧУ, перетривав уже 17 років, спирячи ідеї визвольно-революційної боротьби і національної боротьби і національного визволення України. Він інформує своїх читачів про всі найголовніші міжнародні і внутрішньоукраїнські події.

„Вісник” може існувати і виконувати свої завдання лише тоді, коли спирається на власні українські сили і засоби, на моральну і матеріальну піддержку своїх читачів і симпатиків. Найближче завдання видавництва і редакції „Вісника” — збільшити його формат і наклад, збагатити його зміст.

Тож до Вас, Друзі, звертаємося з закликом підтримати „Вісник” своєю зусиллям, щоб цьогорічна збірка на пресовий фонд „Вісника” випала якнайкраще. Наша преса, а зокрема „Вісник”, бореться за здобуття Української Самостійної Соборної Держави.

ГУ ООСЧУ — РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА“

Коли існує і пляново діє провідна організована революційна сила, а її ідеї і боротьба знаходять симпатії серед народних мас, орієнтують їх на неї та революціонізують їх — то така сила може використати пригожу ситуацію, розгорнути широку зростаючу революційну боротьбу, прискореним темпом закти-візувати маси та збудити їх до повстання.

(З постанов першої конференції, БУП, ст. 165).

**ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
„ВІЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ“
З ЛОНДОНУ!**

Одне в кожному разі очевидне: європейські народи зорганізують, — а водночас виповнить відчувану в політичному житті цих народів пустку — тільки те, що можна було б назвати націоналізмом, спершим на християнській морарі або християнським націоналізмом,

M. Великівський

ДЛЯ ЧОГО МОСКВІ ПОТРІБНЕ СПІВІСНУВАННЯ З ЗАХОДОМ

Комуністична економічна система, яка виродилася нині в систему рабства з часів раннього капіталізму, базується на перестарілій теорії, що її встановив понад сто років тому Карл Маркс. Цієї Марксової теорії точно дотримувався Ленін, потім Сталін, а нині дотримується Хрущов.

Але життя простує вперед. Увесь світ живе в часи великих змін у науці і технології. За часів Леніна і Сталіна советська наука відкидала все, що не збігалося з теорією Маркса. Так було, за Сталіна, зокрема, з теорією релятивності і проблемою розбиття атома. Так було вже й за Хрущова з кібернетикою, яку советські вчені мусіли на вимогу комуністичної партії відкидати, як антимарксистську науку, бо кібернетика оперує з винятками, а не з загальними положеннями. І лише в останні роки, коли у Москві переконалися, що великому зростові американської техніки, особливо військової, допомогли складні кібернетичні машини, цю науку визнали в СССР.

Постає питання: чому ж комуністи так уперто дотримуються запереченої життям, перестарілої теорії Карла Маркса?

Не можемо погодитися з тими, які пояснюють це лише фанатизмом і тупоумством комуністичної верхівки. На нашу думку, справа тут далеко складніша.

Большевицька комуністична партія зі своєю теорією Маркса-Леніна опинилася в глухому заулку, з якого годі вийти. Адже Ленін і його наслідники проповідували, що Марксьова теорія мусить просякнути в усі ділянки життя людського суспільства. З допомогою масового терору, в якому згинули мільйони людей, цю теорію вони реалізували. Внаслідок цього марксизм-ленінізм став для комуністів ніби релігією. Маркс і Ленін — „непомильні”. Кожне слово, що його вони прорекли, приймається за святу істину. Цим пояснюється крайня нетolerанція большевиків до інакомислячих і їх ненависть до всякої релігії.

Але сучасні керівники московської комуністичної партії, очевидно, усвідомлюють, що те, що було раніше, нині, в атомовій добі, потребує

бути змін, отже і марксизм-ленінізм потребує змін в основних їх засадах.

Ідучи за вченням Маркса-Леніна, большевики мали б розпочати, і то якнайскоріше, всесвітню війну з демократичним світом, щоб повалити капіталізм і встановити комунізм. Але в Кремлі, напевно, здають собі справу з того, що третя світова війна означатиме знищення не тільки капіталізму, але й комуністичної рабської системи. От тому большевики й витягнули на світ призабуту ленінську концепцію співіснування з демократичними державами — концепцію, яку придумав він у критичний період існування комуністичного режиму, щоб обманути Захід і зібратися з силами для „світової революції”.

Проголошуячи цю концепцію большевики навіть пішли на зірвання єдиного комуністичного фронту, бо китайські комуністи на чолі з Мао, вважаючи себе за вірніших послідовників Маркса і Леніна, а до того й „геніяльного”, розвінчаного Хрущовим, Сталіна, заявляють, що коли у третьій світовій війні буде знищено навіть 300 мільйонів китайців, все ж таки війну слід розпочинати. Вони пригадують, що ніхто інший, як Ленін, казав, що для перемоги комунізму варто пожертвувати навіть трьома четвертинами людства.

З точки зору Маркса-Леніна Пейпінг має повну рацію, як би проти цього не галасували в Кремлі.

У московській „Правді” з 17 серпня ц. р. вміщено статтю І. Розена, заступника голови ради міністрів УССР і голови українського раднаргоспу, в якій читаємо:

„В низці найважливіших галузей промисловості використання основних виробничих фондів не тільки не покращало, а навіть погіршило. Так, у гірничо-рудній промисловості за п'ять років використання гуртової продукції зі 100 рублів основних виробничих фондів обнізилася на 37%, у вугільній — на 16%, в автобудівельній — на 34%, у швейній — на 18%, в м'ясній — на 38%, в молочній — на 21%... Головна причина неповного використання — нездаль організація виробництва, а

також і самої праці... і неуважне ставлення до економічної сторони справи"...

Далі Розен зазначує:

„Великим недоліком у роботі промисловості є ще слаба плянова дисципліна в раднаргоспах. Цілий ряд підприємств не виконують затверджених ім плянів щодо виробництва гуртової продукції, продуктивності праці і собівартості товарів... За п'ять років кількість таких підприємств не тільки не зменшилася, а навіть збільшилася. Багато таких підприємств є у Донецькому й Придніпровському раднаргоспах”.

З наведеного видно, в якому занепаді перебуває промисловість України. Також і в цілому ССР стан промисловості дедалі погіршується. Але найгірша справа в ділянці сільського господарства.

Колишня Російська імперія, передусім Україна, завжди були великими експортерами збіжжя. Загальний вивіз збіжжя з Російської імперії за період 1909-1913 рр. становив пересічно за один рік*) 700 мільйонів пудів, в тому числі з України 529,6 мільйона, що дорівнювало 75% всього експорту збіжжя з Російської імперії. За окремими сільськогосподарськими культурами участь України в щорічному експорті за цей же період виглядала так:

Назва культури	У %% до світового експорту	У %% до експорту з Російської імперії
Пшениця	20	98
Жито	21	75
Ячмінь	43	73
Овес	9	27
Кукурудза	10	84

Як зазначає відомий американський публіцист Теодор Вайт у своїй праці „Богонь у попелі”, „ціна на хліб в Англії залежала (в період до першої світової війни — М. В.) від урожаю в Україні”. А советський автор В. Мандель у своїй книжці — „Профільник по ССР” пише: „Перед першою світовою війною Україну називали житильницею Європи, вона славилася збіжжям і тваринництвом. Тільки Ні-

меччина вирощувала картоплі більше від України”...

А нині, совети примушенні закуповувати хліб закордонами. Як довідусмося з преси, Москва закупила недавно пшениці і муки в Канаді на 500 мільйонів доларів, в З'ядинених Державах Америки — на 250 мільйонів доларів, купує збіжжя в Австралії і навіть у Франції, яка ніколи свого збіжжя на Україну і в Росію не експортувала. І тепер Хрущов в обличчі цього краху відкладає ще на сім років перемогу ССР у „перегонах” з Америкою.

Отож, при такому економічному стані народного господарства советський керівній верхівці не до війни. Большевикам ходить тепер про те, щоб якось утриматися на своїх позиціях, відвернути небезпеку всенародного зриву. А всенародний зрив, напевно, продиктує кардинальне розв'язання національного питання і всіх питань, зв'язаних з народним господарством, зокрема з антинародною колгоспною системою і державним визиском робітництва.

От з цих мотивів московський Кремль, опираючись ніби на вчення Маркса-Леніна, мусить шукати співіснування з Заходом.

Соціологія є наука, що змагає до інтерпретативного (пояснювального) розуміння соціальної дії з метою таким чином дійти до пригінового пояснення її напряму і наслідків. Під поняття „дії” включаємо всю людську поведінку, коли посільки одиниця, що діє прив'язує суб'єктивне знання до неї. Акція (дія) в такому сенсі може бути або наверхня або гісто-внутрішня та суб'єктивна, вона може складатися з позитивного встравання в ситуацію або з свідомого уникання такого встравання (інтервенції) та пасивного достосування до ситуації. Дія є соціальною постількою, посільки, при суб'єктивному знанні, що його прикладає діюча одиниця (або одиниці), вона узгляднує (бере до уваги) поведінку інших і через те відповідно скеровується (приймає відповідний курс).

(Макс Вебер: Теорія соціальної і економічної організації, ст 88).

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

*) Попов, Производство хлеба в РСФСР и федерирующихся с нею республиках.

Д-р Петро Міргук

„НЕ ТАК ТІЇ ВОРІЖЕНЬКИ, ЯК ДОБРІЙ ЛЮДІ”...

(З приводу репортажу д-ра Марії Клячко)

Репортаж д-ра М. Клячко про враження з поїздки по Україні і факт, що той репортаж був надрукований на сторінках „Америки”, викликають гіркі рефлексії, що їх скоплює народня приказка словами: „Не так тії воріженьки, як добрій люди”.

Тридцять літ тому, коли в Україні загинуло понад шість мільйонів людей страшною голодовою смертю, відвідав Україну французький президент Ерріо. Повернувшись, він заявив у своєму репортажі „Враження з поїздки по Україні”, що ніяких познак голоду в Україні він не помітив, навпаки, бачив скрізь добробут і щасливих, добре відживлених, добре одягнених громадян „квітучої радянської України”. Гей, яке ж то обурення викликав він був тим своїм репортажем серед усіх українців!

Після другої світової війни побувала кілька разів в Україні пані Рузвелтова. По Україні прокочувалась тоді нова хвиля сталінського терору: кілька мільйонів українців, у тому числі жінок і дітей, заслано тоді в концентраційні табори, десятки тисяч закатовано або замучено в дорозі на Сибір, у багатьох околицях України тривав збройний спротив московським наїзникам. Але пані Рузвелтова нічого того не бачила. Навпаки, у своїх „звідомленнях з поїздки по УССР” вона „подавала тільки правду” про те, що ... ніякого большевицького терору в Україні більше немас, про ніяке невдоволення українців з большевицького режиму вона нечувала, навпаки, бачила скрізь в УССР щасливе, радісне життя, захоплених советською системою людей. Гей, яку ж то хвилю обурення викликали були ті репортажі серед української еміграції! Зорганізоване українське жіночтво слало окремі делегації до пані Рузвелтової, щоб запротестувати проти ширення нею такої „правди” про дійсність у поневоленій Москвою Україні, щоб розкрити їй очі на большевицькі методи обдурування наївних відвідувачів УССР. Та дарма, пані Рузвелтова її слухати не хотіла, бо вона „бачила правду на власні очі” і „тільки правду говорить”, а те, що її казали українські жінки, то тільки „пропагандивні вигадки фашистів”.

З такими „звітами з подорожей” зустрічалися ми частіше. І за кожним разом обурювалися на отаких відвідувачів, які, давши себе ошукати большевикам, несвідомо ширили большевицьку пропаганду.

Зовсім несподівано „правду про щасливе, радісне життя” в Україні принесла нам оце наша таки політична емігрантка, чи там американка українського походження, не тільки народжена, але її вихована в Україні, наукова працівниця американського університету! І — з тим самим моральним поученням: „Правду говорю я, а всі ті, що говорять інакше, говорять неправду”.

Виходило б, що таки правду говорить пані д-р Клячко, правду говорила пані Рузвелтова, правду говорив пан Ерріо?

Щось воно не так. Ерріо ніяких познак голоду в Україні в 1933 р. не бачив; але чи знайдеться сьогодні об'єктивний учений на Заході, що ставить під сумнів загибіль щонайменше шістьох мільйонів українців страшною голодовою смертю у 1933 році? Пані Рузвелтова певняла, що ніяких концтаборів в ССР по другій світовій війні і ніякого терору не було, бо вона нічого такого не бачила. Але чи хтось у всьому світі сумнівається сьогодні, що Хрущов на 20-му з'їзді компартії змушений був розкрити бодай частину правди про терор Сталіна, що шалів до самої смерті червоного тирана, чи сумнівається хто в описах советських таки письменників сталінського терору в концтаборах, яких пані Рузвелтова „не бачила”?

Не маю найменшого сумніву, що „правда” пані д-ра Клячко про „радянську Україну” є такою самою правою, як правда пана Ерріо і пані Рузвелтової. І певний я в тому не тільки тому, що моого батька, маму та одну з сестер замордували большевики в 1948 р., а двом моїм рідним сестрам, що по відбутий десятирічної каторги в сибірських концтаборах на власну руку повернулися в „щасливу советську” Україну, не дозволила „українська” влада одержати мешкання та працю і цим змусила їх уже в „хрущовській ері” писати прохання про дозвіл на „добровільний” виїзд з України до Си-

біру, а тому, що мені — і чи тільки мені? — добре відомо, що таке саме „щасливе, радісне життя”, як мої рідні, принесла большевицька влада соткам тисяч українських родин по всіх частинах України, від Сяну по Дон.

В гостях у кого?..

У своїх споминах про німецькі концтабори („У німецьких млинах смерти”) я згадую про відвідини мадярських жидів в Авшвіці спеціальною делегацією мадярського міністерства. Кілька сотень жидівських в’язнів гестапо перевело було на той день до найчистішого бараку, видано всім їм нову, чисту близну й убрання, примістило на ліжка тільки по одному в’язневі, хоч звичайно там спало по чотири, дано на кожне ліжко подушку й чистісінькі, теплі покривала, а на обід принесено тій групі жидівських в’язнів харч... есесів. Туди запровадило гестапо мадярську делегацію, показало усе те, дало скочтувати харч, дозволило в своїй присутності говорити з в’язнями із тієї групи, які запевняли членів делегації, що ніякого терору, ніяких знущань, ніякого голоду в Авшвіці немає, бо це, мовляв, властиво не концтабір, а чудово зорганізований табір праці, з якого всі в’язні дуже задоволені. Вже другого дня по від’зді делегації всіх жидів переведено на їх давні бльоки, і за кілька тижнів усі вони загинули або в газових камерах, або „природною” смертю з голоду, виснаження працею й жахливих побоїв. Але по виході з концтабору я чув від мадярів, що члени тієї урядової делегації, в якій були теж жиди, захваливали у своїх звідомленнях відносини в Авшвіці і щиро переконували, що вони говорять „саму правду”.

Та делегація була дійсно в Авшвіці: як в’язень Авшвіцу, я бачив її на власні очі. Але що справді бачила вона — концтабір Авшвіц чи зорганізовану гестапом комедію?

Отак я питав д-ра Клячко: що справді бачили ви — Україну чи зорганізовану МВД комедію з „потьомкінськими селами”?

З усього опису подорожі по Україні пані Клячко виходить ясно, що вона й одного кроку не ступила поза маршрут, призначеним їй „Інтуристом”, який є спецвідділом МВД, і ні словечком не обмінялася з ніким без присутності емведівського „ангела - хоронителя”.

Скрізь говорила вона тільки з чиновниками большевицької адміністрації, комуністами, бо тільки зовсім наївна людина може думати, що в окупованій Москвою Україні якийсь керівний пост міг би займати противник комунізму чи хоча б „невтральний до комунізму”. Сама пані Клячко подає, що особливе заінтересування нею їй опіку для неї виявило „Т-во культурних зв’язків з закордоном”, тобто також спецвідділ МВД, членами якого, як відомо, є випробувані служаки Москви, призначенні для морально-політичного розкладання української еміграції.

І навіть рідну матір не дозволило МВД пані Клячко відвідати в рідному селі, але спровадило її до Львова. Бо змушувати ціле село на той день, коли б приїхала туди д-р Клячко, хватати лажі і переодягатися в доставлене їм большевицькими інсценізаторами чистеньке вбрання, таки невигідно не тільки з практичних, але й пропагандивих мотивів. Багато простіше — привезти одну людину з села до Львова й передягнути її одну на кілька днів, як артиста в театрі, в „чистеньке, гарне” вбрання. А тому, хоч як большевикам залежало на прихильному до них репортажі пані Клячко, вони й для неї не схотіли зробити виймку.

Та їй „взірцевий садочек”, що його показували пані Клячко у Львові, був, як виходить, садочком для дітей большевицьких вельмож. Я не сумніваюся, що всі вони добре говорили по-українськи, бо їй діти московських комісарів у Польщі говорять добре по-польськи, а в Мадярщині по-мадярськи. Зрештою, сама пані Клячко каже, що вони добре говорили також по-англійськи.

Але чи бачила пані Клячко хоч одну дійсно українську школу в Україні? Чи відвідала хоч один дитячий садочек або десятирічку в селі без поліції і без попередження? З її доповіді виходить ясно, що ні. Так що ж у дійсності бачила пані Клячко в Україні: українське шкільництво й передшкілля чи може тільки школи й передшкілля для дітей московсько-большевицьких комісарів?

Подібно мається справа з питанням, з ким, власне, д-р Клячко говорила: з українцями чи з московськими комісарами і, як Шевченко каже, з „гряззю Москви”? З її репортажу виходить, що її вітали скрізь і „дружньо розмовля-

ли" з нею самі керівники адміністраційного апарату „радянської" України. А це, як ми вже відмітили, або москвиши, або „грязь Москви" — коляборанти московських окупантів. (Дуже характеристичний епізод у згадці пані Клячко про московку в ресторані, яка не хотіла говорити з нею по-українськи, бо „український язык грубий", але нагло переродилася і стала люб'язно усміхатися, як до „милої україночки". У своїй розброяючій наївності д-р Клячко розяснює, що це сталося тому, що московка, врешті, зрозуміла, що це таке „шинка". Для людини ж, що вміє бачити дійсність, ясно, що „грубая" московка в одній секунді обернулась на адораторку „солоденьких українчиків з Америки", як тільки ескортуєчий їх ембевест показав тій московці свою виказку).

Тут відразу ж відповімо на надто наївне „обурення" пані Клячко: „Ну, то хіба ж в Україні самі комуністи?" — Зовсім ні, пані доктор! Такого ніхто ніколи з українських емігрантів не твердив. Навпаки, в українській еміграційній пресі не раз підкреслювало, що в окупованій большевицькою Москвою Україні було завжди і сьогодні є багато менше українських комуністів, аніж у вільній Франції французьких комуністів чи у вільній Італії італійських комуністів. Не на українських комуністів спирається московський апарат окупації, а на одному-двох мільйонах надісланих з центру москвишів, і горстка українських ренегатів-комуністів на підрядних становищах служить лише як маска. Та в тому ї суть трагедії, що 95% українців, які комуністами не були ї не є, лише рabi Москви на своїй, не своїй землі. І не з ними говорила пані Клячко.

За форму чи за суть?

Д-р Клячко у свому репортажі раз-по-раз висловлює захоплення тим, що в Україні вона чула „чудову українську мову". Так, ніби в мові вся суть. Цей примітивізм у підході до української справи деяких українців завважив уже Ленін і єхидно повчив своїх опрічників: „Вони хочуть мови? То дайте їм хоч і дві, якщо цим можна краще закріпити наше панування!"

А саме цього жахливого факту — панування Москви й колоніяльного гніту пані Клячко не побачила. Вона ж, „науковий працівник американського університету", ані в „люб'яз-

ній" розмові зsovєтськими вельможами, ані у свому звіті в українській пресі й перед громадою не поставила питання: А чому це воно так, що ні одного з тих вельмож не вибирало український народ, але всіх їх доодного, з самого чубка до самого споду, призначив московський окупант?

Пані Клячко повинна б розуміти, що таке самостійність, півсамостійність, колоніяльний стан. Але вона не спітала своїх високопоставлених співрозмовців у Львові, „щиріх українських патріотів", чому це „самостійна, радянська" Україна не має навіть таких національних прав, як мають їх англійські колонії в Африці? Не спітала їх і по-науковому, з олівцем у руці, не порівняла, скільки муринів повісили португалці в Анголі, а скільки українських патріотів, дійсних самостійників, повісили, розстріляли або по-звірському закатували в Україні москвиши? Скільки родин муринських самостійників в Анголі заслали португалці в концтабори, а скільки родин українських самостійників заслали в концтабори москвиши? Скільки муринів вигнали з Анголі португалці, а скільки українців вивезли з України москвиши?

Ні перед своїми співрозмовцями у Львові, ні у своєму звідомленні не поставила пані д-р Клячко питання: А звідки і чому взялися там десятки тисяч москалів, коли за „панської Польщі" не було їх ні одного? І чому це якраз вони, оті москвиши на українській землі, всі на керівних постах?

Знаючи статистику, не спітала вона ні там, ні тут, чому це в роках панування Хрущова, в роках „відлиги" і „мирі" зникло з України кругло мільйон українського населення? Що з ними сталося, де вони діліся? Адже вистачило б для ілюстрації порівняти на підставі даних большевицьких енциклопедій населення Польщі і населення України в рр. 1956 і 1963. А далі: Як воно сталося, що за тих шість років кількість українців в Україні зросла із 32.5 млн. всього до 33.5 млн. (3%), а „руссіків" — із 3.5 млн. аж до 7.5 млн. (215%)?

Визнаючись бодай поверховно на економіці, не спітала пані Клячко „українських патріотів" в адміністраційному апараті, чому Україна мусить „добровільно" віддавати Москві своє збіжжя, залізо, чому йде до Московщини із за-

хідніої України газ, із Львова трамваї, з Харкова трактори, із Поділля цукор? Чому з олівцем у руках, наукою, не показала вона „українським патріотам”, що Україна „завдяки старшому русскому братові” стала предметом жорстокішого грабежу й визиску, аніж була будь-коли будь-котра з африканських колоній?

Д-р Клячко підхоплює з захопленням „факт”, що в Україні „всі українці вчаться, бо мають свободний доступ до всіх шкіл і фінансову змогу вчитись”. А чи не варто було статистично зілюструвати там і тут правду, скільки саме українців, а скільки москвинів та жіздів пропорційно до своєї загальної кількості в Україні студіює в університетах?

Пані Клячко твердить, що викладова мова в університетах на Україні українська, і тільки там, де більшість студентів не розуміє або не хоче розуміти по-українськи, викладають по-російськи. І не прийшло їй на думку спитати, як же воно так, що в українських університетах трапляється, що більшість студентів „не розуміє або не хоче розуміти” по-українськи, і тому на їх вимогу виклади йдуть російською мовою? Чи можна уявити, щоб у Франції, у французькому університеті, більшість студентів не розуміла або не хотіла розуміти по-французьки, або в німецькому, у Німеччині, по-німецьки і на їх вимогу виклади йшли б там по-китайськи? „Ta ѹ, — додає пані Клячко, — в російській мові більше шкільних підручників”. Виходить, що ріст науки в „радянській” Україні такий, що за 40 років навіть не виготовлено потрібної кількості шкільних підручників в українській мові! Чому ж, пані Клячко?

І чому це в „радянській” Україні сьогодні точнісінько так само, як за Сталіна, в усіх школах, від садочка до університету, вчати українську дітвору величати все, що московське, декламувати й співати про велич „матушки-Росії” і звати навіть царів-катів „великими будівничими Росії”, а все українське знецінювати, дійсних українських патріотів усіх часів плюгавити й називати „ізменниками” родині”?

Усіх оцих питань, що заторкують суть того, що діється у „вільній”, а насправді закутій у кайдани московської неволі Україні, не поставила д-р Клячко ані „українським патріотам”, з якими говорила в Києві, Харкові, Львові, ані перед українською громадою в Америці.

Кому і за що треба червонітися

„Якої України українська еміграція хоче? Мельниківської? Бандерівської? Лебедівської?” — спитали пані Клячко, як вона звітус, в „Т-ві культурних зв'язків з українцями за кордоном”. І вона... розгубилася.

Коли після другої світової війни більшевики поставили подібний запит українським самостійникам, що боролися збройно проти московської навали, українські самостійники ні трошки не розгубилися. На запит політруків у їхніх відозвах: „Якої ж України ви хочете? Ви боролися проти поляків, — від них вже Україна звільнилась; ви боролися проти німців, — від них Україна вже звільнилася; в радянській Україні вже й духу німецького і польського не чути. Чого ж ви хочете ще?” — українські самостійники дописали на тих відозвах відповідь: „Ще тільки одного ми хочемо: щоб і від московських іберменшів в лалях звільнилася Україна так, як звільнилася від німецьких і польських, щоб і московським духом перестало смердіти в Україні так, як перестало смердіти польським і німецьким”.

В цій дотепній відповіді схоплено суть справи. Її дали хлопці без наукових титулів, а „науковий співробітник американського університету” українського походження — розгубилася і відповіді не дала. Бо... „ох, як він поцілив просто в болюче місце!”, він, політruk МВД, згадавши, що серед українців на еміграції є багато політичних партій.

Ми завжди засуджували примітивізм і манівці, що на них зійшла партійна боротьба серед українців на чужині. Але, разом з цим, ми ніколи не вважали за трагедію факт існування кількох політичних партій серед українців. Адже це є суттю демократії. Як науковий працівник американського університету д-р Клячко мусіла б знати, що й Америка має дві великі й багато маліх політичних партій, які теж завзято „жеруться”, що мають десяток партій Франція, Західня Німеччина, Англія. Навпаки, якщо б на еміграції була тільки одна партія, тоді певно чули б ми: „Ох, як боляче і соромно, що ми тоталітаристи, диктаторські фашисти”. Тому ми пафразуємо рефлекс так: Ох, як ті політруки із спецвідділу МВД знають добре політичний примітивізм наших емігрантських зазнайків!

Bи цеge ckaxmeo: ckartn i cya! cratnicntnhi
mai! s gothmenipinx taini ukpepa! roboptar
ncho, mu Ykpaiza e oetrom 63ekazuhoro ko-
johintphoro rpa6ecky, mu ykpahicprin rhpap-

In a case like this, it is impossible to determine whether a Ykipai is
chronic or habitual depending on circumstances.

Аже тијикн ѡа непүнн мордигн, Ахадиа супа-
шнанын, ѡо хободи руарбагъ.

Podobnaya mazhi kizlyako typu te, s nizkoj yax-
kimbato s tounashko britzjin li beschi correctorsi jto-
ctoninkin, nepepnyazion haribz juuz toro ero
basjimbi saahntta, a neppui xamgini harajye
lymponcylne osoylyashni s-nepet' telpuoi crito-
boi binin upo te, ak leah ja lazhinipkorod cizpina
Karcheka, onninenimch y Bilyut', sanjoue jo mazis-
uy i — uicapeba Emicabera nohnyja cibok jam
i noqtra ctipatnijor reaptinu nuporn juuz lesha
3 Karcheka, a uicapeba posmoby s arhivin-
ckim kogdemi i noqti imprimatrica s leshom !

How Tak Britain?

стогне у московському ярмі, під жорстоким політичним терором і в господарській нужді. Але ясно, що в наші дні є в Україні і автостради, і авта, і важка промисловість, і школи, бож є це все в таких чи інших розмірах сьогодні також в усіх африканських колоніях. Без цього окупант не годен як слід грабувати. Не повезе ж Москва до себе з України мільйонів пудів хліба чумацькими возами, не стане ж московський грабіжник горнути українську сталь лопатою, не буде ж він змушувати українських рабів виробляти трактори і трамваї молотком.

Зрештою, все те, що розбудовують московські окупанти в Україні, розбудовують вони не для українців, а для себе. Аналіза національної політики Хрущова приводить до висновку, що Хрущов узявся зреалізувати план Гітлера супроти України, заступаючи лише німецьких „іберменшів” в чоботях московськими „іберменшами” в лаптях: виселити українців з України на Сибір і заселити обезлюднену так Україну москвинами. На початку царювання Микити Першого відсоток москвинів в Україні становив кругло 10%; за п'ять літ „відлиги” він зріс до 20%; при такому темпі розвою національного життя у „вільній, радянській”, тобто закутій в московські кайдани Україні за яких 25% москвинів було б уже в Україні більше, аніж українців і то на всіх керівних і кращих постах. Їм, згідно з плянами „миролюбивого” Микити й мало б належати все, що розбудовується у „радянській” Україні, а українці мали б залишитися лише наймитами, що ждуть на свою чергу вивозу на Сибір.

Цього діявольського пляну большевицької Москви не сміє закривати перед світом і перед українцями ніхто з українців!

„А де ж український дух?

Він є в Україні зовсім певно, пані Клячко! Він є серед членів українського підпілля, що несуть на своїх плечах тягар активного спротиву московському окупантству, серед широких українських мас, що проводять пасивний спротив Москві, серед тих українських інтелігентів, що не лижуть лаптів московського хама, але не серед московських комісарів в Україні і не серед московських коляборантів, з якими ви вели „щирі, дружні розмови”. І не піддержують той український дух, але завдають йому важкого удару отакі ваші репортажі й стат-

ті, публіковані в українській еміграційній пресі й одночасно в большевицьких агентурних „Вістях з України”.

Чи справді „нові думки”?

Редакція „Америки”, друкуючи статтю д-ра Клячко, додала від себе, що та стаття вносить „новий і оригінальний підхід” до справи. Неваже редактор „Америки” справді забув міжвоєнні часи? Адже оці „нові думки” і „новий підхід” є нічим іншим, як повторенням того, що робили Крушельницький, Сказинський і ко. в Галичині, а Винниченко і ко. на еміграції. Різниця лише в тому, що Антін Крушельницький з товаришами відверто звали себе радянофілами і друкували свої „нові думки” в радянофільській пресі, а нинішні їхні послідовники, роблячи те саме, звуть себе українськими самостійниками, а то й націоналістами та католиками і публікують свої „твори” в газетах, що звуть себе „націоналістичними”, а то і в католицькому українському щоденнику.

З РЕЗОЛЮЦІЇ ІХ КОНФЕРЕНЦІЇ АПАКЛ

В дніх 28-31 вересня в Сайгоні принято резолюцію про розподіл Російської імперії:

У час, коли відбувається у світі процес деколонізації, коли валяться старі імперії і перемагає по всіх континентах національно-визвольна ідея, будучи свідомого того, що російська колоніяльна імперія загрожує свободі і незалежності народів усього світу, а передусім народам Африки й Азії, які недавно визволилися від колоніалізму.

1) IX Конференція Антикомуністичної Ліги Народів Азії (АПАКЛ) поновно схвалює резолюцію VIII Конференції (з Токіо), яка обстоює розподіл советсько-російської колоніяльної імперії на національні, незалежні демократичні держави всіх уярмлених народів;

2) Підтримує революційно-визвольну боротьбу поневолених советсько-російським колоніалізмом і комунізмом народів в Європі, Азії і Кубі, за відновлення їх національно-державної незалежності і за знищення комуністичної системи;

3) Вимагає від організації Об'єднаних Націй поставити проблему советсько-російського колоніалізму в Україні, Грузії, Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Болгарії, Чехії, Козакії, Естонії, в східній Німеччині, Мадярщині, Латвії, Литві, Польщі, Румунії, Словаччині, Туркестані, Північному Кавказі й інших уярмлених комунізмом і советсько-російським імперіалізмом країнах — на порядок нарад Генеральної Асамблей, засудити цей колоніалізм, виключити представників усіх комуністичних урядів з ОН, а на їх місце прийняти уповажених представників народів, поневолених советсько-російським імперіалізмом і комунізмом і т. д.

В. Левенець

ЗА ПРАВДУ, ЗА ШЕВЧЕНКА, ПРОТИ ШАКАЛІВ

Спорудження пам'ятника Тарасові Шевченкові в столиці Америки, Вашингтоні, викликало в москалів по обидвох боках залізної заслони і в усіх їхніх однодумців, явних і скритих москвофілів, — гостру реакцію. Заметушились, мов на знак магічної палички (паличка — в Москві!) князі, графи, генерали і всякий інший збрід. Понад 70 існуючих, або тільки уявних, організацій московської еміграції вирішили поборювати закон американського федерального уряду (хіба для москаля існує закон?) про побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові. До цієї протиукраїнської акції вони змобілізували всіх, дослівно всіх, наших ворогів.

Перед веде в цій акції „Новое Русское Слово”, що виходить у Нью Йорку. Ця газета вміщує свої власні і передруковує залюбки чужі статті, автори яких виступають проти будови пам'ятника у Вашингтоні. „Новое Русское Слово” перше передрукувало відому статтю з „Вашингтон Пост”, додаючи до неї свій коментар.

Щоб познайомити читачів із змістом пошевченського маячення, наведемо цитату з статті „Дела украинские в наши дни”, надрукованої в загаданій вище газеті 1 листопада ц. р.:

„Питання, порущене газетою „Вашингтон Пост”, на часі і дуже актуальне. Шевченко всюди прославляється комуністами, і пам'ятники йому ростуть, як гриби, по всій совєтській Україні. Нащо ставити ще один з багатьох грибів у Вашингтоні? Чому ніби цей додатковий гриб мав би бути зброєю в холодній війні проти комуністичних поневолювачів Росії і України? (Обов'язково причіпка „Росії”, без якої, мовляв, не може обйтися Україна — В. Л.). Глупота і наївність! Пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні при відсутності пам'ятників іншим русским поетам і письменникам (підкresл. наше — В. Л.) є шовіністичним актом проти русского народу, зневагою рускої культури. Хіба тільки один Шевченко писав в Росії і на Україні — а Гоголь і інші письменники українського походження? А хіба не писав Шевченко проти релігії і не тільки проти великоросів, але й проти поляків, німців, жидів і інших? У Вашингтоні мають бути поставлені пам'ятники

тільки таким незаперечним світовим геніям, як Пушкін, Гоголь або Іван Бунін”.

Ось політична мудрість москалів. Уся московська нахабність вилізла наверх, як шило з мішка. Пушкіна, що звеличував злочини Петра I і Катерини II, „Новое Русское Слово” називає „світовим генієм”, а Шевченка, який боровся своїм вогненним словом проти тих злочинів, скидає з п'єдесталу. А може вайнбавми хочуть переконати світ у тому, що Іван Бунін більше відомий, як Шевченко?

Закінчує „НРС” свою писанину застражуванням губернатора Рокефелера, сен. Джевітса, Кітінга і Дадда тим, що, мовляв, вони, москалі, подумають ще кому слід віддати свої голоси в найближчих виборах.

Не обійшлося і без заздрості: „Подивіться на українців, які зуміли за такий короткий час зібрати 250.000 доларів на пам'ятник, а ми не можемо навіть провести збірки на видання газети, не кажучи вже про суму, якої б вистачило на будову пам'ятника одному з багатьох письменників чи поетів, борців за свободу духа всього людства”.

Треба бути направду нахабним, щоб твердити, що московські поети й письменники були „борцями за свободу духа всього людства”.

Що нам треба робити в обличчі чергового наступу москалів і всяких міжнародних авантюристіків?

Мусимо усвідомити раз на завжди, що пошевченці бояться нашої зовнішньої акції і поборюють передусім наші зовнішні фронти. Прикладом можуть служити напади на ЗЧ ОУН, зокрема на ті частини, що найсильніше заангажовані на зовнішньому фронті, на АВН та її голову Ярослава Стецька, на інших наших політиків, які шукають шляхів і можливостей вивести нашу політику на міжнародну арену. Тому наше завдання — дати якнайбільшу моральну й матеріальну підтримку всім тим організаціям і особам, які ведуть нашу зовнішню політику.

Українське громадянство на еміграції, щоб зрозуміти положення, яке витворилося внаслідок сконсолідованого наступу московської чорносотенщини, і підготовитися до тих подій, які

В. Давиденко

ДОСВІД, ОКУПЛЕНИЙ МІЛЬЙОНАМИ ЛЮДСЬКИХ ДУШ

Подібного, як у 1933 році на Україні, голоду не було в історії людства. Періодичні голодові катастрофи переживають Індія і Китай, знала їх царська Росія, особливо в районах Поволжя. У старовину інколи стосувано голод в облозі ворожих міст. Але голоду, як способу си-

очікають нас у недалекій майбутності, мусить струснути з себе плісняву байдужості. Вояк, що стоїть на варті, мусить бути свідомий своєї позиції і свого завдання. Його нічо не може страйковити, вивести з рівноваги. Подібними до вояка повинні ми бути всі: насторожені і готові кожної хвилини відбити атаку ворога.

Коли йдеться про останню акцію наших ворогів, поборювання закону про будову пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, то тут на всіх нас лежить обов'язок: писати листи до конгресменів і сенаторів, згідно з дорученням Комітету будови пам'ятника, виступати в пресі, а головно підтримувати всі акції Комітету, зв'язані з обороною Т. Шевченка, дати Комітетові повну моральну і матеріальну підтримку і ні на хвилину не спочивати, аж поки у Вашингтоні не стане величний пам'ятник Пророкові України і борців проти московської деспотії.

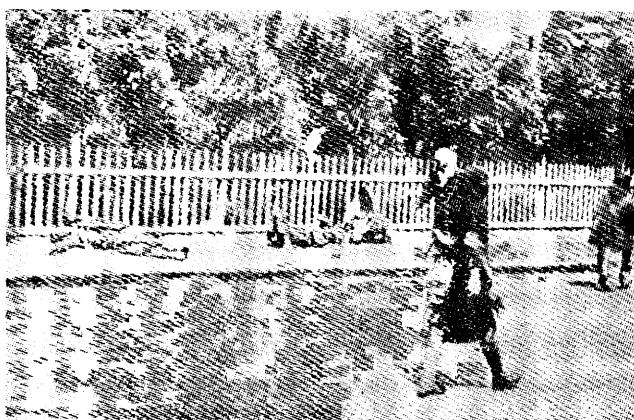
Ми свідомі тяжкої боротьби, яку українська еміграція, зокрема українці в ЗДА, мусять звести з московськими імперіялістами і міжнародною мафією, але перемога напевно буде за нами, якщо ми виступимо, як моноліт, всі, як один. В минулому мали ми багато перемог, коли, загрожені ворогами, виступали компактою масою, організовано.

Ми не потребуємо блудити покрученими й зарослими стежками, бо перед нами ясний і прямий шлях, визначений світлими постаттями нашого минулого. Московським імперіялістам усіх барв ми протиставимо нашу святу правду, нашу ціль — привернення прав не тільки для українського, але також для всіх інших поневолених Москвою народів. Тому наша боротьба мусить увінчатися успіхом. Російська тюрма народів мусить бути і буде знищена, хочуть цього чи ні москалі і зорганізовані ними темні сили.

стематичного винищування народу в політичних цілях — в історії не записано. Цей спосіб розправи уперше опрацьовано в Москві супроти України, а реалізовано під гаслом Маркса-Леніна — „будівництва нового, щасливого життя для трудящих”.

У роках другої світової війни, коли розгромлені німцями совєтські війська залишили Україну, на основі покинутих большевиками архівів, на основі опитування живих свідків почали досліджувати причини й наслідки голоду 1933 року. Тоді творено різні гіпотези, що мали б вияснити його причини і наслідки. Згідно з одною такою гіпотезою голодову катастрофу нібто спричинила здійснювана проводом комуністичної партії індустріалізація ССР, яка вимагала величезних грошових вкладів. А гроші Москва могла дістати з-за кордону лише взаміну за експортоване збіжжя. І так, відбираючи в українських селян плоди їхніх рук і продаючи відіbrane закордоном по демпінгових цінах, Сталін розбудовував промисловість на трупах тих хліборобів.

Автори другої гіпотези пояснювали голодову катастрофу наслідками жорстоких репресій, відбиранням харчових продуктів в українського селянства, яке не хотіло вступати до колгоспів, отже наслідками колективізації, веденої під знаком добровільності. Ця гіпотеза де в чому збігалася з офіційними советськими поясненнями: селяни, мовляв, не хочуть іти до кол-

Сільські діти прийшли вмирати до „столиці” України
— Харкова.

госпів, і тому вмирають з голоду. Були ще й інші, зовсім невірогідні гіпотези.

У першій і другій гіпотезах є частка правди. Маніяк Сталін за всяку ціну добивався виконання першої п'ятирічки за чотири роки, і він цього добився. Також правда, що українське селянство не хотіло йти до колгоспів і ставило большевицькому натискові величезний спротив. Але фактам є те, що влітку 1932 року, коли голод щойно набирав на силі, 69% селянських дворів на Україні було вже сколективізовано. Отже, вимордовувано голодом здебільша вже колгоспне селянство.

Окремі періоди колективізації сільського господарства на Україні ми, на еміграції, іноді уявляємо невиразно, і з цього постають запити: „А чому ж українські селяни мовчали вмирали? Чому вони не боролись?”

Були три окремі періоди руйнування українського села. Перший — штучне розшарування селянства, підготова до колективізації і „ліквідація куркульства як кляси” в 1929 році. В тому періоді матеріально зруйновано і вивезено в північні райони Росії і на Сибір понад 1.200.000 т. зв. куркулів, тобто заможнішу, статечнішу частину селянства. Про цей період у советській енциклопедії, виданій в Києві у 1962 році, цинічно сказано, що тоді „селяни розкуркулювали куркулів”. На початок 1930 року, після проведеного підготови, сколективізовано 70% селянських господарств.

Другий період можна характеризувати, як несподіваний контрудар здавалося б уже переможеної сторони. Тоді большевицький наступ заломився об стихійний спротив селянства, і в травні 1930 року селяни, наганяючи паніку на місцеві органи советської влади, масово повиходили з колгоспів, забравши з собою худобу і реманент. Залишилось їх там тільки 23.6% за офіційними советськими даними. Сталін цієї поразки, цієї власної компромітації перед партією і населенням ніколи не міг забути і, маєть, вже тоді вирішив помститися. Виступивши в пресі з статтею „Запоморочення від успіхів”, він усю вину за свою поразку переклав на підручних, низових комуністів. Новий, ще жорстокіший наступ, скріплений 170.000 присланих з Росії і місцевих т. зв. „тисячників”, почався в 1931 році. Внаслідок цього наступу у липні 1932 року зламано спротив селянства,

і, як уже згадано, сколективізовано 69% селянських дворів. Черговий партійний з'їзд, що відбувся в Москві, Сталін назвав „з'їздом переможців”.

І третій період — розправа з переможеними, проведена засобами виморювання їх голodom. В цьому періоді незаможники, члени т. зв. комнезамів, які в початках колективізації грали роль служнячого інструменту московської екстермінаційної політики, вмирали поруч із своїми недавніми жертвами, куркулями і середняками. Тоді згинуло 7 мільйонів українського населення — чоловіків і жінок з дітьми. І вже геть пізніше, коли Москва була певна своєї остаточної перемоги, в зустрічі з Черчіллем виходило Сталінові признання, що роки 1930-33 — це „була війна, страшна і несамовита, коли треба було мати залізні нерви, щоб витримати”.

**

Два роки тому, з нагоди тридцятиліття „великої перемоги”, в советській пресі часто можна було зустріти спогади про отих активістів, партійних і безпартійних, отих моральних потвор, що переводили колективізацію. Ті нелюди, як пишуть тепер про них у советських газетах, були „людьми великого подвигу”. Якась Марія Васильєва, вдова по такій людині „великого подвигу”, згадувала в київській „Радянській Україні”, як масово, цілими районами, виступали селяни в 1930 році з колгоспів, як чи не в кожному селі вибухали „bab’ячі бунти”, підтримувані збройною силою селян. Тоді боялися після заходу сонця виходити активісти на вулицю, як у бункрах, висиджували ночі в сільрадах, рятуючись від куль месників за

Тут, на вулиці Харкова, скінчив своє життя український хлібороб.

український народ. І зовсім не було тоді так, як іноді представляється в нашій еміграційній пресі, нібито пасивно, без спротиву, давали себе наші селяни заганяти в Богом і людьми прокляте колгоспне рабство, а опісля мовчки вмирали в 1933 році.

Ось який момент пригадує про „першу большевицьку весну” Марія Васільєва: „... Була 12-та година опівночі. Засідання в сільраді добігало кінця. Залишилося проголосувати відчитаний мужем черговий список куркулів, позбавлених права користуватися землею. І враз — постріл через вікно. Один, другий... Цим разом голосування не відбулося. Васільєв з перебитим хребтом, спарапізований, прожив ще три дні”...

Так гинули тоді сотки присланих з Москви васильєвих та іванових, бо тоді фронт боротьби плутаними лініями перекресловав всю Україну, і місцеві активісти падали тоді, поруч московських зайд, з перебитими кулями хребтами, з розчепленими головами. А „баб’ячі бунти”, як називано в офіційних реляціях селянські повстання, спалахували тут і там, готові зіллятися у величезне вогнище всенародного повстання. Москва боялася цього найбільше, і в тих критичних місяцях військові залоги стояли всюди в гострому поготівлі, сільська й міська міліція була кількісно подвісна, а в цивільного населення відбрано навіть мисливську зброю.

**

Але фізично винищувати український народ почала Москва в 1930-их роках з інтелігенції, яка виявила себе в літературі, мистецькій і науковій ділянках під час українізації. Початком у здійсненні цього дияволського пляну був голосний процес СВУ — Спілки Визволення України. Тоді в Харкові суджено 45 членів цієї організації, але в зв’язку з СВУ виарештувано й порозстрілювано по всій Україні до 40 тисяч активних і „потенціяльних” ворогів соцістської влади, переважно сільських учителів, священиків, агрономів, фельдшерів. Отже, процес СВУ — після років терору в періоді т. зв. воєнного комунізму — був тільки початком нового походу Москви проти української інтелігенції на селі і в місті. В наступних роках, у часах „ежовщини”, ці жертви обчислятимуться на нові й нові десятки тисяч.

Щоб оправдати цю масову криваву розправу в очах сучасного покоління українців, соцістські публіцисти й історики пишуть, що „СВУ в спілці з Українською Автокефальною Православною Церквою на весну 1930 року готувала збройне повстання проти соцістської влади, сподіваючись покінчити не тільки з колективізацією, а й з усіма здобутками великої жовтневої революції на Україні” (УРЕ, т. 6, ст. 562).

**

Реалізація ленінського „кооперативного пляну”, під знаком якого переводилася в 1929-33 роках насильна колективізація сільського господарства, зв’язана була найтісніше з сталінською національною політикою, в якій на тому першому етапі „побудови безклясового суспільства” український націоналізм визначенено, як головну небезпеку. Українське селянство, як субстрат нації, завжди було для більшевиків „дрібнобуржуазною стихією”, найбільшим гальмом у будівництві соціалізму, ворогом числа 1, який вилонював із себе щораз нові кадри „буржуазних націоналістів”. Для імперіялістичних замірів Москви українське селянство було найбільшою перешкодою у здійсненні її плянів і найбільшою загрозою.

Тож не „запаморочення” низових партійних керівників і не надміру високі темпи колективізації, а докладно опрацьовані в Москві методи пограбування українського селянства, позбавлення його всіх харчових припасів були причиною голоду, внаслідок якого загинуло кругло 18% населення наддніпрянської України. При цьому треба згадати й драконівські закони, що карали найвищими карами голодаючих людей, в тому числі й дітей, за „розкрадання соціалістичної власності” чи, просто кажучи, за зривання на полі ще не зрілих колосків та збирання залишеного на стерні зерна.

Називався цей грабіж селянства „хлібозаготовлями”. Тож системою „хлібозаготівель”, що їх плян для України в 1931 році більше як удвоє перевищував пляни хлібозаготівель передніх років, а в 1932 році в такому ж обсязі був визначений для вже пограбованого селянства, московські висланці, з допомогою місцевих комуністів і комсомольців, поставлене їм завдання виконали і перевиконали, застосову-

ючи при цьому ще й так звані „зустрічні пляни”.

Про те, як відбирали у селян їхні „лишки”, як перекупували садки й городи, шукаючи в землі захованого збіжжя, як розвалювали в хатах печі, перекупували долівки, — про те, як вимирало після цього українське селянство з голоду, багато опубліковано спогадів.

Перед жнивами 1933 року на 30-40, а подекуди й 70% зbezлюдніли українські села. Хто не міг втекти до міста, щоб там на смітниках шукати чогось поживного, помирає на місці. Щодня призначенні сільрадою люди збиралі трупи на вози і вивозили на „глиницю”. Або просто витягали їх з хат і кидали в льохи тут же на подвір'ї. По містах конаючих з голоду селян ловила міліція і завертала на села, але кожного ранку на вулицях можна було бачити неприбрані трупи хліборобів та їхніх дітей. Це стало звичайним явищем, і прохожі мовчали минали трупи „ледарів”, які вмерли тому, що не хотіли працювати в колгоспі”. Так називали в газетах жертви московського народовбивства. Не згадуючи ані словом про голод, советська преса писала тоді про „тимчасові продовольчі труднощі”. І навіть лікарям заборонено було констатувати смерть від голоду.

Хліба, що дозрівали на колгоспних ланах, ні кому було порати. Партийні і професійні організації мобілізували міських робітників, службовців та студентів і висилали їх на села на збиральну кампанію. Це називалося „соціалістичною допомогою молодим колгостям”.

Мені прийшлося тоді з групою студентів працювати в с. Ков'ягах на Харківщині. За яких сто метрів від залізничної станції, на стежці, протоптаній у спориші біля дороги, побачив я ноги, загорнені в лахміття. Решти тіла не було видно: воно лежало в густій пшениці. Це був перший мертвий колгоспник, якого я зустрів у сколективізованому селі. Над колись багатими Ков'ягами запала тиша. У хатах все було так, ніби господарі десь пішли і незабаром вернуться: на столі порожня миска і дерев'яні ложки, в кутку — ікони і над ними старенький вишиваний рушник, на лаві забута сокира. Щотретя хата була порожня. Подекуди двері навхрест були забиті дошками. На полі працювали самі жінки, бо їхні спухлі від голоду чоловіки або вже вмерли, або „доходили”, як

казали тоді люди. Та й жінки, власне, не працювали. Їх виганяли бригадири на поле, а вони сідали на землю кружка і — мовчали. Для сільських дитячих ясел видав агроном — на свою відповідальність — ще не стиглого зерна пшениці. Зварили їм кашу. Діти наїлися, і надвечір половина їх вимерла. Десять зник після того й агроном. У Ков'ягах, казали, вигинуло з голоду понад 40% населення.

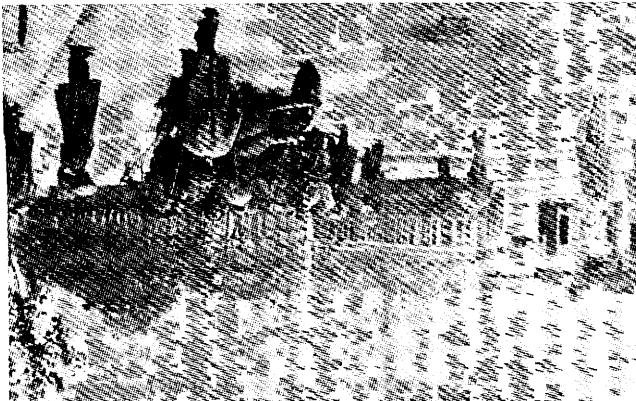
Тепер уже всі знають, і навіть в московській еміграційній пресі пишуть, що в тих роках голоду в Росії не було. Колективізація перейшла там спокійно, з найменшим числом жертв. Московський мужик просто вернувся до своєї традиційної „общини”.

Про голод на Україні і Кубані в Західній Європі і в Америці чули, але мовчали. На це були різні причини: байдужість, контрпропаганда московської агентури, яка заглушала вістки, що просочувались з-поза залізної заслони. Що більше, в листопаді 1933 року, на 17-му році існування кривавого советського режиму, уряд ЗДА, що його очолював тоді Теодор Рузвельт, нав'язав з СССР дипломатичні відносини. Отже, саме тоді визнала Москву Америка, як рівнорядного партнера. А в 1932 році французький уряд на чолі з Едвардом Ерріо підписав з Москвою пакт про ненапад, і сам Ерріо дещо пізніше їздив по Україні і захоплювався успіхами соціалістичного будівництва. Ясно і темнорожеві англійські й американські журналісти їздили тоді також по українських містах і — „голоду не бачили”. Навпаки, вони закликали робітників Англії й Америки наслідувати досвід „советських товаришів”.

Були, правда, виїмки, але голоси їх заглушувалися шумом „прогресивних” журналістів, які захоплювалися советськими експериментами.

**

На західніх землях України вістки про страшний голод, що охопив смертельними пазурями Наддніпрянщину, дісталися з утікачами, очевидцями тих трагічних подій. Допомогова акція, яку підготовляв Комітет Рятунку України, скінчилася нічим, бо советський уряд відмовився прийняти харчову допомогу від харитативних організацій Західної Європи для голодуючого українського народу.

Създаването на коямнити технологии е основен фактор за устойчиво развитие на българската промишленост и енергетиката. Технологичният прогрес във все по-широки сфери на производство и консумация на енергия и топлина, както и във водите и земеделието, ще предизвика значителни промени във всички сектори на икономиката и социалния живот.

“*kyjityy ocoon*”, *Aje hi choon* *he stravjot* *ho-*
-*bi jukratagon* *ha koi* *s Xpyuorin* *mo* *rumope-*
hnx y 1933 *pou* *7* *mijipnoha ykpajicpkns* *xmo*-
-*gobir*, *Mojo* *1932-33* *porka* *a ihpeupteratii*

Y pokax 1941-42 ha Ykipati jin ihmepoko
33-namathunihoro e namatx kexpib rokymichuhoro
logoyu Bincuajin no cejiaz Bincob Molujin i, 36n-
paohuic pomaqaman, upabutu manaxum, Omita-
kyazin croix qimipinx i harkayasjin jiltan na-
matan ugo neen ctpahumnni qimohn Mocber, aka
jimxa. A getohobi coretcobi nam'athinkn garato
ernm ta berahorn, ujo ix choipyutujin gyin govt-
menken no ciimperinx manjharax, posrathoraxin
ha nopoax. Teneep shobiy coretcoba biajua y tnx
cejiaz, i nam'athinkn tnx hapanohi karatx bilyo-
nobaho. A no ukokax ykaphichernx karan bilyo-
kira i hyayok nomepinx 3 logoyu, batax, ujo 6yin-
ti hapohi kart — "jipman bejnikoro nojurny".

* * *

Mintropohorjut Ahdijin Ulemtinprin y'cupari
Mén wogpoi boji 3 tarminn chorasm: "Y'kpaishia
togojoroboro emperio. Hlogyabora ha heenipareet-
jimbocit, omdai, ge63okshunutai, menpararutti —
jimjolita cincetna tipekabahoro karmatashamy jo-
beria garatin hejabro kpaishia ratiyay mo-
Becantiphi nojarii skyhe66yut matepialiyay mo-
moy rohaohnin qparan, ranbaremo bixi haninx
biphinx, mo6 montiraman, noctram, Bechabot-
hypoxo jaamogoto sunpomybrain 3 Hege nomoq! . . .
Wei paxjocatahnuu sunpomybrain haan lojoe
kohaohnix eritor, moke jilige bih i jo yoorinx xartu
kohaohnix 3 lojolejy cejinh . . .

С. Г.

ПРО КРИТИКУ І САМОКРИТИКУ В СОВЕТСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ

Це дуже характеристична, але разом з тим небезпечна справа: на Заході, всупереч значно кращим умовам, докладають менше зусиль, ніж в ССР, для опрацювання філософічної проблематики. Іншими словами: хоч у дальших рядках цієї статті, цілком природньо, будуть критичні голоси про стан праці в області філософії, не слід з того робити висновку, що в ССР не докладають зусиль — з їхнього становища, з позиції їхнього, спертоого на неправді, світогляду, — щоб „творити”, чи пак латати, їхню філософську будівлю.

Недавно з'явилася в Москві книжка: „XXII Съезд КПСС и задачи кафедр общественных наук. Материалы всесоюзного совещания заведующих кафедрами общественных наук высших учебных заведений, 30 января — 2 февраля 1962 г.”, 1962, 523 ст.

І ось те, що найбільш дошкульно відчували і про що промовці на тій всесоюзній нараді найбільше говорили, це — брак і низький фаховий рівень учительських сил.

Декан філософічного факультету Ленінградського університету, В. Рожен, стверджив, що його університет одержує річно понад 100 за потребувань на викладачів філософії і психології, а може задоволити тільки 25-30. При тому він нарікає на застарілий повчальний плян, що дозволяє приймати тільки 15 філософів і 5 психологів. Впродовж наступних 5 років — сказав В. Рожен — серед викладачів філософії було всього лише 7 з докторатом.

Голова катедри діялектичного й історичного матеріалу Менського університету в Білорусі, В. Степанов, поінформував, що на 362 викладачів суспільних наук у цій республіці тільки 204 мають потрібний академічний мінімум, тобто є асистенти або доценти, і тільки 4 мають докторат.

У Ташкенті, — заявив А. Артіков, декан філософічного факультету Ташкентського університету — з-поміж 14 викладачів філософії тільки 5 мають фахову підготову, тобто студіювали філософію, а всі інші є істориками. Не диво, що декани філософічних факультетів у клопоті і нарікають на брак фахових сил.

Чимало уваги присвятили поодинокі промовиці Інститутові для поліпшення кваліфікації викладачів суспільних наук у Москві. Г. Шгракс, виконуючий обов'язки декана філософічного факультету цього університету заявив, що з 200 учасників одинадцятої сесії, що закінчилась в грудні 1961 р., лише 50 працюють над дисертаціями. Виникає запит: що робить решта?

І тому на всесоюзній нараді гостро критикували згаданий інститут. Зокрема, М. Ругкевич, відзначаючи своє невдоволення, що цей інститут, не маючи подостатку наукових кадрів, лише укладає порядок іспитів кандидатів, що він не є організуючим і інспірюючим центром наукового досліду.

Але предметом критики був не тільки брак людських ресурсів, тобто підготованих під фаховим оглядом філософів, дармащо 45 років панує в ССР „філософія” Маркса-Леніна-Сталіна і від недавнього часу Хрущова. Під критику підпали також біжучі видання.

Виходить, що „Наукові записки”, публіковані університетами, не виконують свого завдання. Це в більшості випадків марно витрачений папір. Ніхто й не читає, бо більшість написаних там статей опрацьовані на низькому теоретичному рівні і не вносять нічого нового до того, що вже було написано.

Такі і подібні ствердження зробили згадуваний вже Руткевич, а також В. Войтко. Цей останній, зокрема, нарікав, що автори шкільних підручників дбають передусім про те, щоб їхні підручники були витримані в найновішій „генеральній лінії”, і тому вони тратять на вартості. Видавці ставлять вимогу, щоб підручник вміщував у собі все, включно з найновішими декретами Верховного Совету, але ж „всім відомо, що такий матеріал швидко старіється, і тоді шкільний підручник зрівнюється з газетою”.

Можна далі згадати С. Мелюхіна, який домагався права для філософів обмежуватися не лише трьома традиційними підставовими законами діялектики. Він вважає, що філософи мають також право відкривати нові закони.

В. Будзяк

НА ПОШАНУ Д. ДОНЦОВА

1963 року минає 80 років з часу народження д-ра Дмитра Донцова, визначного українського політичного теоретика, історіософа, літературного критика та мислителя.

З цієї нагоди в суботу 16-го листопада в Нью Йорку місцевий Осередок ТУСМ ім. М. Міхновського спільно з Головною Управою влаштував дві дуже цікаві імпрези. Перша — Студійна Конференція, присвячена творчості нашого Ювілята, а спеціально чотирьом темам: філософічні основи націоналізму Д. Донцова, українська національна політика, теорія українського аристократизму та український традиціоналізм.

Ці теми були розроблені й відчитані такими членами ТУСМ'у: Анатоль Бедрій, Марта Савчак, Константин Савчук і Володимир Будзяк. Всі чотири доповідачі своїми рефератами висвітлили величезний вплив д-ра Дмитра Донцова на розвиток української політичної думки і культури.

М. Алексеєв поставив „щепетильне” запитання: де є оригінальні твори про ті проблеми, що на них звичайно указується, як на доказ творчого розвитку марксизму-ленінізму? „На жаль, — відповів він сам на це запитання, — ми не створили таких книг. Як виглядають справи на ділі? ЦК КПСС підносить і розв'язує нові питання, а ми, вчителі високих шкіл, обмежуємося пропагуванням і популяризацією рішень партії”.

Далі варто зачитувати ось таке:

„Чимало товаришів, що промовляли тут, цілком справедливо висловлювалися за конечність скласти навчальну програму діялектично-історичного матеріалу в стисло логічному порядку. Але виникає питання: як же укладати логічно навчальну програму, коли ті, хто укладають її, самі не мають поняття про логіку, не мають уявлення про те, що значить логічно скласти програму?”

Висновок короткий: і людський матеріал, тобто вчителі філософічних дисциплін, і підручники філософії в ССР, навіть з їх марксистсько-ленінським змістом, не на належному рівні — невироблені і фахово неграмотні.

Конференцію відкрила студ. Леся Ганущак, голова Осередку, а керував конференцією і опісля дискусією п. Зенон Кравець.

Другою цікавою імпрезою того дня був Літературний Вечір, присвячений поетам і письменникам „Вістника” та редакційній і літературній діяльності д-ра Донцова. Вечором проводив п. Ігор Заяць.

Першою точкою був виступ зі споминами інж. Є. Маланюка. Цей виступ був надзвичайно захоплюючий. Інж. Є. Маланюк в теплому і мистецько оформленому спогаді відтворив атмосферу, що в ній поети і письменники „Вістника” співпрацювали з тодішнім редактором Дмитром Донцовым, і виявив в чому полягає велич і значення нашого Ювілята.

Після цього виступу студ. Світляна Луцька виголосила реферат на тему: „Д. Донцов — літературний критик”. Доповідачка побудувала свій реферат дуже змістово і ясно висвітлила погляд д-ра Донцова на літературу. Ця доповідь була переплітувана рецитаціями уривків з творів Є. Маланюка, Л. Мосандза, О. Теліги, Ю. Клена і інших. Рецитації виконували студентки: Марійка Глуха, Богданна Клецор, Валентина Микуленко і Ляриса Микуленко.

На час конференції д-р О. Соколишин влаштував виставку творів д-ра Донцова: книжки, статті, брошури. Багато з цих публікацій видані ще в Україні.

Були на конференції також і особи, які колись в Україні, а опісля, вже на еміграції, захоплювалися творами д-ра Донцова, вірили в правильність гонощених ним ідей, однак, побувши довше на чужині і попавши під вплив сил „чужої мудrosti”, тепер відкидають їх.

На щастя таких людей не багато, а величезна більшість мислячих українців стоїть на позиціях так переконливо і колоритно з'ясовуваних д-ром Дмитром Донцовым.

ПРИВІТАННЯ IX КОНФЕРЕНЦІЇ АПАКЛ ДЛЯ АБН

IX Конференція АПАКЛ, з нагоди двадцятої річниці від дня створення (листопад 1943) за залізою заслоного — антибільшевицького Ельою Народів (АБН), бажає йому успіхів у його боротьбі за визволення народів, поневолених російським імперіалізмом і комунізмом, та відновлення незалежних національних демократичних держав цих народів.

Слава Стецько

АНТИКОМУНІСТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ В САЙГОНІ

IX Конференція Антикомуністичної Ліги Азійських Народів (АПАКЛ) відбувалася цього року від 24 до 31-го жовтня в Сайгоні, де й міститься Секретаріят Ліги. Темою конференції були московсько — пейпінгський конфлікт і стратегія антикомуністичної боротьби.

В конференції взяло участь понад сто делегатів і обсерваторів. Через свої делегації були заступлені країни: Австралія, національний Китай, Гонг-Конг, Іран, Японія, Йорданія, Північна Корея, Малайзія, Нова Зеландія, Північне Борнео, Філіппіни, Сінгапур, Туреччина, Тайланд та В'єтнам. У ролі обсерваторів виступали делегати від Антиболшевицького Бльоку Народів (АБН), АЦЕН (Есемблі Кептів Нейшенс), Чіле, Фрі Песіфік Ассосіейшен, Індії, Італії, Ляосу, Ливану, Ліберії, Савді Арабії, Америки і Західної Німеччини. Особливо сильні чисельно були делегації китайців, філіппінців, корейців і самих в'єтнамців. АБН заступали п-і Слава Стецько і п. Михаїл Альчібая.

Делегатів на летовищі зустрічали міністер закордонних справ Південного В'єтнаму Труонг Конг Куу, голова конференції Тран Ле Кванг, генеральний секретар Ву Нгок Тру, голова Фрі Песіфік Ассосіейшен Жегер, міністер цивільної акції Нг'о Тронг Гю і група парламентаристів.

Делегація АБН брала активну участь в пленарних сесіях і комісіях. На пленарній сесії дійшло від АБН виголосила Слава Стецько. У політичній комісії наша делегація внесла через турецьку делегацію резолюцію — за розподіл російської імперії на самостійні національні держави.

Турки поставилися до наших проблем надзвичайно прихильно. Головою їхньої делегації був сенатор Феті Теветоглу, який є головою турецької делегації в НАТО, а його заступником був Кван Чевік. Це молодий турецький націоналіст, повний запалу й посвяти. Подібну поставу зайняв був австралійський делегат п. Яворський.

Проти резолюції АБН, як звичайно, опонував представник АЦЕН, Сідзікавскас. Його аргументи були такі: „Ми не можемо виступати публічно за самостійність народів в СССР,

бо нас фінансово підтримує Державний Департмент, а він — лише за самостійність сателітів”; „балтійські країни є ще визнані, отже позиція наша інша”; „такої держави, як Словаччина, ніколи не було, я мушу бути солідарний супроти моїх колег з АЦЕН” і т. д.

Пані Лябен, французька соціалістка, почувши зміст нашої резолюції не могла спокійно всидіти: зараз же покликала до себе „представника” Чіле — Летеле, щоб через нього почати кампанію. Вона сама поставила лише одно питання сенаторові Тенегоглю: „Хто є автором резолюції?” На це сенатор спокійно відповів голові комісії: „Я ставлю резолюцію, і за зміст її я відповідаю”. На це Летеле крикнув: „А що з Вірменією, ви на це згідні?” (з відновленням самостійності Вірменії). „Так, я Вірменію поставив на список!”

Але до головної атаки приступив п. Летеле щойно на черговому засіданні комісії, через три дні. Його ціллю було змобілізувати китайців проти резолюції, мовляв, „це — тотальний поділ Росії (в резолюції була мова про імперію, а не етнографічну Росію), це може погано відбитися на китайцях, бо Китай це теж імперія”. Китайці відповіли мовчанкою. П. Летеле плачав над „бідним, гнобленим” російським народом, а коли голова комісії, кореєць Донг Йо Кім, заявив, що подібного змісту резолюцію вже прийнято в Токіо і на Філіппінах, п. Летеле сказав, що є зайвим повторювати її.

Турецький делегат п. Чевік поставив питання: чому християни хрестяться кожного дня, чому комуністична пропаганда безперервно повторює ті самі гасла, чому Ліга відбуває кожного року конференції? Новозеландець використав цю ситуацію і вніс пропозицію ухвалити, що IX конференція ще раз підтверджує постанови, прийняті в Манілі і Токіо у відношенні до поневолених народів. П. Летеле і представник АЦЕН мусіли уступити, бо з-поміж представників Азії, які є властивими делегатами, ні один не виступив проти, навпаки, заздалегідь кілька делегацій — Гонг-Конг, Макао і Малайзія — дали свої підписи під резолюцією.

VII КОНГРЕС ТУСМ'-У ІМ. М. МІХНОВСЬКОГО

КОМУНІКАТ ПРЕЗИДІЇ

У дніях 18 і 19 травня 1963 року в академічних залах Вейн Стейт Університету в Дітройті, Мишиген, ЗДА, відбувся VII Конгрес Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Миколи Міхновського. Конгрес підготували Головна Управа Товариства, господарем Конгресу був Осередок Діяльності ТУСМ-у в Детройті.

В Конгресі взяло участь 75 делегатів і 50 гостей.

Після одноголосного схвалення на комісії резолюцію прийнято на пленарній сесії.

Москалів на конференції не було, їх інтереси заступали їхні приятели.

Приємно ствердити, що всі азійські делегати, за винятком непоінформованих, ставляться дуже прихильно до визвольної боротьби поневолених Москвою народів.

Під час конференції двічі відбувалися бої з комуністичними партизанами, висланими з півночі через Камбоджу, за 12 кілометрів від Сайгону. З вікон готелю можна було бачити, як горіли села. Нам не дозволяли вночі виходити без поліційної охорони. Кожен з нас відчував, що тут ведеться завзята боротьба за майбутність Азії. Ми з подивом дивилися на молодих в'єтнамців, що самовідречено днями й ночами працювали на різних відтинках державного життя.

Ми бачили маршуючі колони чоловіків і жінок на національному святі 26-го жовтня, ми були свідками великої праці над будовою стратегічного значення селищ. Ми входили в підземельні бункри, що ще вчора напівдні гірські племена побудували для самооборони. Командири тих стратегічних селищ радо слухали наші вияснення про тактику партизанської боротьби героїчної УПА.

Кожного дня секретаріят конференції складав звіт для преси. Делегація АБН дала ще окремо інтервю для „В'єтнам Прес“. Поважну кількість нашої літератури роздано всім делегаціям і пресі.

Чергова конференція Ліги має відбутися в 1964-му році в Тайпей, на Формозі. Головою Ліги обрано голову китайської Ліги Ку Ченг-Канга. Генеральним секретарем залишився Ву Нгок Тру. Осідок Sekretarjatu в Сайгоні, у Південному В'єтнамі.

Делегати прибули з таких Осередків Діяльності ТУСМ-у: Філадельфія, Нью Йорк, Ньюарк, Дітройт, Клівленд, Торонто, Шикаго, Монреаль. Конгрес провадила Президія в складі: інж. Ігор Чума (Філадельфія) — голова, Ігор Кунаш (Клівленд) — заступник, Тамара Дужа (Дітройт) і Зеня Сохор (Філадельфія) — секретарки.

VII Конгрес ТУСМ'-у відкрив голова Товариства інж. Богдан Кульчицький, привіт від господарів Конгресу виголосив Тарас Когут, голова Осередку Діяльності в Дітройті, молитву провів о. Патрікій Пащак, ЧСВВ. По виборі ділових комісій і відчитання протоколу з VI Конгресу голова Ігор Чума прочитав численні привіти з нагоди Конгресу, між іншими від: митрополита Кирила Йосифа, архієпископа Бучка, єпископа Платона, губернатора Мишигена Ромні, сенаторів МекНамара і Гарта, майора Дітройту Кевано, Українського Університету в Мюнхені, Централі СУМ'-у з Бельгії, Англії, Німеччини і Канади, Пласту, УНС, НТШ, СФУЖО, поодиноких Осередків СУМА, середношкільників ТУСМ'-у Ньюарку, Філадельфії і ін. Усно вітали Конгрес: про-від ЗЧ ОУН, міг. Гановський від Головної Управи СУМА, д-р Дужий від Головної Управи ООСЧСУ, п. Ласка від УККА, духовний управитель СУК „Прovidіння“ о. Прокопович, д-р Г. Васькович, проф. д-р Дольницький, міг. Т. Онуферко, Богдан Футей від СУСТА, А. Лободоцький від ТУСК „Обнова“ Дітройт і п. Тарнавський від Інституту Української Культури і ін. Загально відчитано 65 привітів.

Негайно по їх виборі взялися до праці такі комісії: 1) Мандатна Комісія — Ігор Чума (Філадельфія) — голова, Ігор Кунаш (Клівленд), Ігор Іваницький (Дітройт); 2) Статутова Комісія — Константин Савчук (Нью Йорк) — голова, Ігор Скобяк (Шикаго), Ігор Стебельський (Торонто), Нуся Ковальчук (Філадельфія), Богдан Кульчицький (Філадельфія); 3) Номінаційна Комісія — Тарас Когут (Дітройт) — голова, Роман Куропас (Філадельфія), Наталка Бандера (Торонто); 4) Резолюційна Комісія — Евген Гановський (Нью Йорк) — голова, Рената Шаран (Філадельфія), Аскольд Скальський (Філадельфія), Петро Крутяк (Шикаго), Зеня Тарчанин (Клівленд); 5) Програмова Комісія — Володимир Будзяк (Нью Йорк) — голова, Зірка Бернадин (Філадельфія), Олег Грод (Шикаго) і Пантелеїмон Процик (Філадельфія).

В програмі Конгресу виголошено чотири доповіді: „Український націоналізм в теорії і практиці“ — міг. Володимир Будзяк (Нью Йорк); „Участь українських студентів і громадянства в американському суспільному житті“ — Тарас Когут (Дітройт); „Об'єднані Нації і антибільшевицький Бльок Народів“ — Аскольд Скальський (Філадельфія) і „Товариство Української Студіюючої Молоді ім. Миколи Міхновського“ — інж. Богдан Кульчицький (Філадельфія).

Д-р Олександр Соколишин

СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ОСИПА ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА В ЧЕРНІВЦЯХ (СПОМИН)

Буковинська Україна завжди пам'ятала свого великого сина Осипа Юрія Федьковича — Буковинського Кобзаря, за словами Івана Франка, і урочисто відзначала роковини його народин та смерти.

Ще за австрійських часів належно шанувало свого співця, зокрема, українське студентство, згуртоване в Академічному Товаристві „Січ”, яке 1879 р. навіть висилало окрему делегацію, щоб його привітати. Також і друге Українське Студентське Товариство „Союз”, в десяту річницю свого існування, 1885 р. постановив відзначити 25-річний Ювілей його письменницької діяльності. А коли несподівано помер Пробудитель Буковини, члени „Союзу” носили по нім жалобу. На загальних зборах найстаршої української організації Буковини, „Руської Бе-

По доповідях відбулася дискусія, в якій брали участь делегати і гости. Після вислухання звітів уступаючої Головної Управи (голови, фінансового референта та ідеологічного) дискусії над звітами і уділення абсолюторії, VII Конгрес ТУСМ'-у вибрас Головну Управу в такому складі:

Богдан Кульчицький (Філядельфія) — голова, Константин Савчук (Нью Йорк) — 1-й заступник для ідеологічно-політичних справ, Тарас Когут (Дітройт) — 2-й заступник і організаційний референт, Аскольд Скальський (Ньюарк) — 3-й заступник для зовнішніх зв'язків, Роман Гуцал (Монреаль) — 4-й заступник і представник на Канаду, Тамара Дужа (Дітройт) — пресовий референт, Володимир Будзяк (Нью Йорк) — фінансовий референт, Рената Шаран (Філядельфія) — секретар протоколів, Леся Чорнобрива (Філядельфія) — секретар кореспонденції, Ігор Кунаш, Зеня Сохор, Зірка Колінко, Марта Савчак — вільні члени. Контрольна Комісія: Ігор Чума (Філядельфія) — голова, Богдан Футей (Клівленд), Ігор Іваницький (Дітройт), Зенон Филипович (Філядельфія), Роман Крутяк (Шикаго). Товариський Суд: Наталка Бандера (Торонто) — голова, Богдан Вальків (Монреаль), Юрій Кульчицький (Клівленд), Маруся Подгурська (Дітройт), Ігор Скубяк (Шикаго).

VII Конгрес ТУСМ'-у залишив в серцях учасників почуття задоволення зі своєї успішної праці на ідеологічно-студентськім полі і додав охоти до дальших осягів.

За Президію Конгресу:

інж. Ігор Чума
голова

Ігор Кунаш
заступник

сіди" в Чернівцях, 6-го липня 1886 р. іменовано О. Ю. Федьковича почесним членом. Номінацію славному письменникові передав проф. Степан Смаль-Стоцький, батько теперішнього голови світової Ради НТШ та голови НТШ в ЗДА.

Культ О. Ф. Федьковича тривав і за румунської окупації, навіть у роках 1918-1928, коли проголошено стан облоги.

В 1920-их роках на Буковині, особливо в Чернівцях, влаштовувано спільні академії на честь Т. Шевченка і О. Ю. Федьковича під назвою „Свята Героїв". Пізніше члени українських студентських товариств „Запороже" та „Чорноморе" рік-річно ходили на могилу Федьковича, на цвинтар Горич у Чернівцях, де лежать поховані також Михайло Довгомиля, кол. консул УНР, Сидір Воробкевич, Евгенія Ярошінська та інші визначні особи. Відправляли панаходи, складали вінці. Однак румунська окупаційна влада лихим оком дивилася на такі поминки, що часто перетворювалися на маніфестації, бо це противилося її румунізації Буковинської України. Такій політиці міцний спротив ставили українські студенти, які провадили курси української мови і самі вивчали українознавство на курсах проф. Т. Бриндзана.

Українські відносини під Румунією докладно зілюстровані в книзі „Буковина, її минуле і сучасне", яка вийшла в 1958 р. на еміграції. Цю книгу сміливо можна назвати енциклопедією Буковинської України.

У травні 1933 р. здавши матуру і вписавшись до Академічного Козацтва „Запороже" в Чернівцях, що в 1960 р. відзначало свій 100-семистровий ювілей в Нью Йорку, а 1961 р. у Відні, я став учащати на сходини цієї організації на яких обговорювалося справу відзначення сторіччя народин О. Ю. Федьковича, що припадало на наступний, 1934 рік. З представників 17 українських товариств, що існували тоді в Чернівцях, створено святочний комітет. Академічне козацтво „Запороже" вело провідну роль в плянуванні тієї імпрези.

Святочний комітет опрацював програму маніфестації із спортивним здвигом та академією

в яку входили виступи мужеського хору, мішаного хору „Кобзар”, „Міщанського хору” та ін. Атракційною точкою спортивного здигу мали бути змагання копаного м'яча між черновецьким „Довбушем”, львівською „Україною”, перемиським „Сяном” та ужгородською „Руссю”, яка, як казали, прибула своїм власним літаком.

Румунські урядові чинники рішили не допустити до цієї української маніфестації і в останній момент заборонили всі святкування. Після цілого ряду заходів наших чинників у Букрешті, зокрема старань сенатора д-ра Володимира Залозецького, дозволено лише відправити панахиду по Федъковичеві. На це не мого погодитися наше студентство, що мало жіві зв'язки із націоналістичним активом на ЗУЗ. Після кількох довірочних нарад активу обох організацій „Запорожжя” й „Чорноморя”, що були пов'язані між собою Братнім Союзом і належали до СУСОР-у (Союзу Українських Студентських Організацій Румунії), рішено, наперекір румунській владі, провести святкування в повному секреті на місці народження О. Ю. Федъковича, в Сторонці Путиловім, в певнім дні місяця серпня 1934 року.

Обережно опрацьовано плян, за яким малими групами, під претекстом прогулянок у Карпати, мали зійтися зі всіх сторін Буковини українські студенти до Сторонця Путилового. Студенти із Сторожинеччини та Вижниччини мали подбати про священиків, які після урочистої польової Служби Божої, відправили б панахиду. З Черновець мали прибути доповідачі, рецитатори й хористи. Селяни-гуцули мали приготувати вівтар та площу недалеко церковці і хати, де народився Федъкович.

І так на початку серпня малими групами по 3-5 осіб, черновецькі студенти вирушили з наплечниками в напрямі Сторонця Путилового. Сорок студентів мали бути втасмнічені в плян зустрічі. Всі байдоро прямували до тої „Мекки” Буковинської України.

Вибираючись перший раз у Карпати з групою студентів, яку очолював досвідчений мандрівник, мій побратим із „Запорожжя”, Володимир Білинський, (під цю пору перебуває в Австралії), я одержав список речей, які мав забрати зі собою, і запечатаний лист, якого мав відкрити на місці.

Вийшли ми залізницею до Вижниці, а далі за мапою прямували почесні верхи. Мене дивувало, чому мій побратим так поспішав тими чудовими горами, якими я не міг налюбуватися. Він навіть не дозволяв нам заходити до гуцульських хат напитися води, а підганяв чимдужче.

Після понад-тижневої мандрівки, трохи стомлені, вночі наблизилися ми до Сторонця Путилового. Провідник знайшов нам у сіні місця на нічліг і наказав іти спати.

Ранком у неділю збудив нас дзвін з гуцульської церковці і, після сніданку, я відкрив листа, в якому були програма і інструкції, як поводитися на здигу.

Коли ми наблизилися до церковці, довкола якої вже зібралися маси народу, я зрозумів, як все це має заскочити румунів.

На площі біля церкви побудовано вівтар і оздоблено його хрестом, іконами та смерічками. На високій ялиці, пишно й гордо маяв синьо-жовтий прапор.

До Служби Божої стало кільканадцять священиків. Службу й панахиду співав студентський хор. Після того виголошено два патріотичні реферати, прорецитовано декілька віршів Федъковича і тисячні маси присутніх запівали „Ще не вмерла Україна”.

За кілька годин, після того, як маніфестація скінчилася, хтось повідомив, що до нас прямує румунські жандарми і всі ми миттю розійшлися в різні сторони.

О. Ю. Федъковича кривджено за румунської влади, але й під советською окупацією не стрінула його краща доля. Член-кореспондент Академії Наук УССР Евген Кирилюк на науковій конференції присвяченій 125-річчю народин Федъковича мусів принатись, що на Україні донині не видано ще всіх його творів, не побудовано йому належного пам'ятника, не названо його іменем університет у Чернівцях. Не згадав Е. Кирилюк, що досі не написано солідної монографії про Федъковича.

Ми у вільному світі скромно відзначили в 1959 р. його 125-річний ювілей Урочистою Науковою Конференцією НТШ в ЗДА. З тієї нагоди артист-малляр Михайло Мороз намалював портрет Федъковича в барвистому гуцульському строї, що його зафундувала для галерії образів НТШ в Нью Йорку Буковинська Громада.

Ікер

СПРАВА МІС ОЗИМОК

(Фейлетон)

Тижневик „Українські Вісти”, що виходить в Едмонтоні, Канада, описує таку подію:

До торонтського судді Френка Дентона прийшла молода дівчина і заявила, що вона бажає замінити своє шотландське прізвище на українське... Міс Джін Мекі не хоче далі називатись „Мекі”, а прибирає собі нове прізвище — „Озимок”.

Суддя Френк Дентон вдоволив її бажання, тобто зукраїнізував дівчину і вніс відповідну коректуру в її громадянські папери. А далі пише, зацікавлений:

— Скажіть, будь ласка, чому це вам припало більше до вподоби прізвище „Озимок”, а не злюбилось „Мекі”?

— Я приїхала до Канади в 1960-му році, — відповіла дівчина, — і зразу попала в український квартал міста Торонто. З того часу більшість моїх знайомих і приятелів, це українці. Я маю хлопця-українця і думаю вийти за нього заміж. Рідня моого будучого чоловіка та його друзі радніше приймуть мене в свою громаду, коли в мене буде українське прізвище. Поза тим, прізвище „Озимок” зручне і гарне, його легко написати і тим, що знають українську мову, і тим, що знають лише англійську...

Прізвище „Озимок” справді гарне і також гарного, а передусім доброго чоловіка бажаємо для міс Озимок. А як воно інколи буває з нашими, українськими дівчатами? — спитаємо при цій нагоді. Що воно трапилося з отими „міс Вайт” чи „міс Блек”, які ще вчора називались „Маруся Біленька” чи „Катруся Чорній”?.. На жаль, на жаль, деякі наші земляки чомусь нібито соромляться своїх, українських прізвищ і замінюють їх, мовляв, „культурнішими” — англійськими, ірландськими чи іншими.

Дехто виправдує таку заміну тим, що, мовляв, українські прізвища бувають задовгі й важкі для артикуляції, і на роботі, в школі, чи взагалі в контактах із чужинцями такі незруч-

ні прізвища шкодягъ і заваджають нашому братові...

— Чому в такому випадку одним заваджають, а іншим ні? — можна б запитати таких земляків. Чому, наприклад, не змінив свого довгенького, нівроку, прізвища особистий дірадник бувшого президента З'єднаних Держав, Айзенгавера, наш земляк, професор Кістяківський?.. Чому не перехрестився на англо-сакса професор Джорджтавнського університету і голова Українського Конгресового Комітету, д-р Лев Добрянський?.. Адже ці люди займали чи займають високі пости і в постійному контакті з американцями, а проте їхні довгі прізвища аж ніяк не перешкоджають їм у їхній науковій чи політичній кар'єрі.

В провінційному уряді Алберти, Канада, секретарем кабінету міністрів є наш земляк, п. Антін Головач. Він також відає справами іміграції й натуралізації, це на його руки приходять заяви земляків про зміну чи скорочення прізвищ... Уявляємо собі, що міністр Головач мусить інколи незручно почувати себе, читуючи такі заяви наших людей, в той час, коли він сам, член провінційного уряду, не змінив свого батьківського прізвища і не „скоротився”, як був Головачем, так і Головачем залишився!

Зміна прізвища це не злочин, і бувають виняткові випадки, коли такі зміни потрібні, а то й конечні, коли вони рятують життя людині. Гірше буває тоді, коли деякі земляки просто йдуть за модою — „бо так інші роблять”, коли вони уважають своє українське прізвище за гірше, нижче, набуте за краще, „культурніше”, і слідом за безсмертним Миною Мазайллом перехрещаються на „Мазнінів”.

Може й не знають вони того, що, втрачаючи пошану до свого роду й батьківського імені, вони часто втрачають також пошану і в очах чужинців...

ЗМІСТ „ВІСНИКА” ЗА 1963 РІК

РЕДАКЦІЙНІ

- П. Мірчук — Болючий історичний досвід
 С. К. — Чи „нормальний рік” в ненормальних часах
 ** — Впевненим кроком вперед
 ** — Незмінні принципи і головні справи політики Визвольного Фронту
 П. Мірчук — Шлях велітня
 П. Мірчук — До генези акту 30-го червня:
     Чому ініціатива ОУН
 В. Левенець — Салют Героям
 ** — Во правильно вчив нас Донцов
 ** — У четверту річницю
 ** — В широкому світі — без коментарів
 В. Левенець — У листопадову річницю

СВІТОГЛЯДОВІ ПРОБЛЕМИ

- С. Галамай — Ще про діялектичний матеріал:
     людина — машина
 В. Барка — Релігія і наука заперечують діямат
 М. Кушнір — Кібіци проти Москви
 М. Кушнір — На службі в диявола
 М. Кушнір — На службі в диявола
 Є. Орловський — За творців нової дійсності
 М. Кушнір — Сила і внутрішні суперечності комунізму
 Є. Орловський — Боротьба для боротьби чи змагання за вартості
 М. Кушнір — На закруті псевдоінтелектуалізму
 Є. Орловський — Завваги
 Р. Кухар — Філософічні основи українського націоналізму
 Слово Преосв. Кир Йосифа Шмондюка —
     Наша справа справедлива і свята
 М. Фурда — Борись і добивайся Батьківщини
 Д-р М. Кушнір — Християнський народ — основа життя Європи

СВІТОГЛЯДОВО-ПОЛІТИЧНА ТЕМАТИКА

- Д. Донцов — Іродові слуги на еміграції
 Е. Лозинський — Ще два роки нашої праці
 Д. Донцов — Волхв нової України
 М. Чировський — У роковини злощасного маніфесту
 Л. Мойсеєва — Два великі слова — один могутній кліч
 Д. Донцов — Модерні самарянини і левіти
 М. Кушнір — Теорія і практика світового комунізму
 З. Карбович — Немає ніде компромісу
 М. Кушнір — Європа в пошукуванні формул
 П. Мірчук — Полк. Е. Коновалець і „реалітети”
 Я. Стецько — Московський пакт, і що далі?
 Є. М. — Глас вопіючого
 М. Трихрест — Не дискутувати — викривати

ЗАГALЬНО-ПОЛІТИЧНА, СУСПІЛЬНА
 ТА ЕКОНОМІЧНА ТЕМАТИКА

- I. Боднарук — Нав’язуючи до світливих традицій
 ** — Інтерв’ю з пані Тран-Ван-Чуонг

ч. ч.		ч. ч.
	М. Чировський — Доктрина суспільного добробуту	1
	Я. Стецько — Висновки з присуду над убивником	2
1	** — Успішний політичний форум в Нью Йорку	5
2	М. Величківський — Сталінські наслідники	6
2	І. Боднарук — Інформація як засіб напої політики	6
3	** — В круговороті світових подій	6
	Б. Коринт — Дипломатичні коверзи	8
4	В. Трембіцький — Національні проблеми Румунії	8
5	і ми	8
	І. Б. — Прокляття злого вчинку	9
6	М. Величківський — Для чого Москві потрібне співіснування з Заходом	11
7		
8		
9	МИСТЕЦТВО, ИСТОРИЯ, ЛІТЕРАТУРА, КРИТИКА	
10	РЕЦЕНЗІЇ	
10	М. Островерха — Естетика в мистецтві	1
	В. Луців — Маловідома українська княжна на чеському престолі	1
	В. Г. — Перша праця про Степана Бандеру	1
1	Л. Полтава — Не лише товариш Вірський	2
1	С. Кіндзерявий-Пастухів — Думки про образо- творче мистецтво	2
2	Ю. Тис — „Книга спостережень” Є. Маланюка	2
3	М. Чубатий — Київська Русь-Україна та виник- нення трьох східнослов'янських націй	3
4	О. С. — Жидівський квартальник „Мідстрім”	3
5	про С. Бандеру	3
	Р. Кухар — Болгарія в поході	5
6	Ф. Каснаті — Шибайголова — навколоішках	5
6	Б. Грінвальдт — Карбоване слово	5
7	Поль Дерулад — Гетьман	6
	Ол. Соколишин — Сторіччя польського повстання	6
7, 8	М. Чировський — Еспанський військовий фахі- вець про УПА	7
8	Л. Полтава — Національний гімн — проти Валуєвщини	9
10	М. Кушнір — Маляр з правдивої події	9
11	Р. Кухар — Лужиці — найменша слов'янська нація	9
	Ю. Тис — Нордберг — про гетьмана Мазепу	9
	С. Подільська — Англійський науковець про	
2	рос. імперіялізм	9
2	С. Г. Про критику і самокритику в советській	
3	філософії	11
3	В ОКУПОВАННІ УКРАЇНИ	
	М. Кушнір — Фабрикація роботів	1
5	П. Кізко — Біля бункера	3
7	Л. Полтава — Мово рідна, слово рідне	3
7	В. С-ко — Назад до Сталіна	4
7	І. Ф. — Протест проти голодової облоги України (30-річчя великого голоду)	9
8	Б. Коринт — Книжка віддзеркалює культуру	9
10	П. Кізко — Не про ту трагедію пишете, Левадо	9
10	В. Давиденко — Досвід, окуплений мільйонами	
10	людських жертв	11
	П. Мірчук — Не так тії воріженьки	11
1	ФЕЙЛЕТОНИ, ОПОВІДАННЯ, НАРИСИ І СПОГАДИ	
1	Ікер — Газети на страйку	1
1	Ікер — Агент Волл-Стріт	2

ч. ч.		ч. ч.	
М. Заклинський — Мандрівка по Кіклядах	3, 10	Новий Відділ ООЧСУ в Вілліямстоні	
Ікер — Не забули	3	Кемден, Н. Дж.	10
П. Кізко — Мій батько	4		
Ікер — Слово за мільйонерами	4		
П. Кізко — Валентина	5	ПОЕЗІЯ	
Ікер — З політичного цирку	6	Б. Нижанківський — У Воскресний День	4
Ікер — Однолітки	7	П. Кізко — Два кроки лишилось	5
А. Кордом — Садовський прощається	8	Р. Кухар — Смерть Марка й загибель болгарського	
з Ненаситцем	9	царства	5
Ікер — Ювілей навесело	10	П. Кізко — Юним	6
П. Кізко — Білої ночі	11	П. Кізко — Баллада про мужнього хлопця	7
М. Острозвіра — Рим — колись і тепер	1	А. Седик — Мармурова прелюдія	7
Ікер — Чому розбилось партнерство	2	А. Пчхи — Старість	9
Ікер — З пригод менажера	3		
Д-р О. Соколішин — Сторіччя Федьковича	4		
Ікер — Справа міс Озимок	5	РІЗНЕ	
	6	Аркан Пчхи — Теж письменник	2
СПРАВИ МОЛОДІ	7	** — Телеграфічним стилем	4
I. Bodnaruk — Mолодь і молодечі організацій	8	3 преси	4
C. Lut'ka — З життя студентської громади	9	** — Ім'я її залишиться святим для жидів	5
в Нью Йорку	10	** — Коли життя творить жарті	5
I. Bodnaruk — Mолодь і громадська праця	11	3 преси	5
L. Poltava — C. Petlura, E. Konovalec	1	** — Партизанка	6, 9
зразки для молоді	2	3 преси	6
I. Bodnaruk — Виховання на манівцях	3	Аркан Пчхи — Лексикон Большевизму	7
B. Lut'ev — Переказ про євшан-зілля на новий лад	4	B. P. — Про ренегатів	7
I. Bodnaruk — Умовини успішної виховної праці	5	I. Fita — Серце у Вильні, тіло в Krakovi,	
3. Vinnyts'kyj — Для тих, що прийдуть після нас	6	а чоботи в Чікаго	9
доповідь на 6-му Конгресі СУСТА	7		
K. Savchuk — TУСМ ім. M. Mixnovs'kogo v 1963 p.	8	ЛИСТИ, КОМУНИКАТИ, ЗАКЛІНКИ, РЕЗОЛЮЦІЇ	
	9		
У СВІТЛІ ФАКТІВ	10	R. Kočik — Наприкінці 1917-го року в Україні	3
P. Dobriwlyans'kyj — Україна в другій світовій	11	Постанови й резолюції ХІІ З'їзду ООЧСУ	4
vійні	1	У 80-річчя д-ра Дмитра Донцова	5
Z. Karbovych — Українська великомудрість	2	Я. Stećko оскаржує Шелепіна перед Об'єднаними	
i жиди	3	Націями	6
C. Petrovych — Черговий атентат	4	Нарада в Нью Йорку в справі світового антиросій-	
I. B. — В сорокові роковини неетичного рішення	5	ського центру	6
B. Nemir — За правду, за Шевченка...	6	Komunikat Gоловної Управи Антибільшевицького	
	7	Бльоку Народів	7
ХРОНІКА НАШОГО ЖИТТЯ	8	Iнформація ч. 3 Організаційної Комісії для впо-	
Iz praci Viddilu OOCsu v Amsterdami, N. I.	9	рядкування правописної практики	7
Zagalyni Zbori 10-go Viddilu OOCsu	10	Повідомлення про виставку в Лондоні україн-	
в Detroiti, Miš.	11	ської преси у вільному світі	9
Iz praci Viddilu OOCsu v Pert Amboi, N. Dj.	1	Підтримаймо свій журнал „Вісник“	10
Zagalyni Zbori 22-go Viddilu OOCsu v Boafalo, N. I.	2	„Mītla“ z Buenos Ayresu	10
Zagalyni Zbori Viddilu OOCsu v Washingtoni	3	Vidzova pro pres.-fonnd	11
11-iy Z'izd T-va b. vojokiv UPA im. gen. T. Chuprinski	4	Vislovii spivchuttya z privedu smerti Prezidenta	
Molod' steytu Ogajio vziala masovu uchast'	5	Kennedi, red. D. Shikala i d-ra D. By-	
u Svyati Heroiv	6	chin'skogo	11
Organizatsiinie zhittya u Kliveni kipit	7		
Velika politichna manifestatsiia predstavnikiv	7	БІБЛІОГРАФІЯ	
ponewolenih nazij v Chikago, Jl.	8	Tvori spalenego poeta — Vibranii poezii	
Demontatsiia AP ABN proti priizdu Tita do ZDA	9	B. Svidzinskogo	2
v Chikago	10	D. Doncov — Nezrimi skryjalii Kobzaria	2
		A. Oglublin — Dumki pro sучasnu ukraiins'ko-	
		sovetskuu istoriografii	2

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА“! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

(Продовження з 2-ї стор. обкладинки)

По \$ 3.00 — Ю. Маців, Марницький, А. Крушельницький, В. Ренер.

По \$ 2.00 — Ярема, Нечіткий, В. Кульба, М. Климко, М. Іванів.

По \$ 1.00 — Прудиус.

Збіркова листа ч. 33. Збірщик М. Ганущак.

Збірка — 2

По \$ 30.00 — М. С.

По \$ 10.00 — Д-р М. Крижановський.

По \$ 5.00 — М. Ганущак, М. Гориславський, Т. Жовтій, І. Брунець, М. Кулинич, М. Шпонтак. мгр. Р. Гулович, С. Бартко.

По \$ 3.00 — Ю. Макогон.

По \$ 2.00 — С. Олексин.

Збіркова листа ч. 34. Збірщик п. Дмитро Залізняк.

По \$ 80.00 — Д. Залізняк.

По \$ 10.00 — І. Чижо, В. Раєяк, П. Крижанівський, В. Іванюк, М. Ткач, В. Ватажишин, А. Мазур, Н. Кондрин, С. Вітенюк.

По \$ 5.00 — В. Костик, О. Харук, М. Задор, д-р М. Кравчук, М. Кукурудза, М. Процик, І. Вівчар, І. Демків, Л. Самущак, О. Олійник, Т. Островський, Е. Іваськів, Д. Городник, М. Ільків, М. Заяць, А. Матлак, Г. Сенів, П. Осташевський, Я. Саварин, І. Мінько, М. Солонина, Н. Пасівник, М. Когут, Ю. Кузьмович, Я. Коствруба, М. Климків, І. Ільницький, В. Павлів, А. Пелех, С. Петранюк, І. Могила, Я. Базилляк.

Збіркова листа ч. 35.

По \$ 5.00 — М. Голобінка, І. Безубяк, В. Заганяч, Р. Мізун, В. Яковів, Р. Решітник, С. Оскар, М. Чопик, В. Куприк, Т. Спортон, М. Кінта, І. Назаркевич, С. Серабин, М. Кізима, О. Гендза, М. Романів, Т. Кавочка, М. Горон, М. Коханска, О. Вовк, І. Юрченко, Т. Боднар, П. Мадей, В. Гальва, П. Шеремета, В. Райовий.

По \$ 4.00 — М. Хомік, М. Череп.

По \$ 3.00 — М. Кавчак, Р. Николяк, М. Налисник, С. Войцінський, М. Романець, М. Гринь, І. Галавай, Д. Скоцько, В. Кендус, М. Король.

По \$ 2.00 — О. Чижик, Н. Пашай, П. Василько, С. Рачинська.

Збіркова листа ч. 36.

По \$ 100.00 — 2-ий Відділ ООЧСУ.

По \$ 83.00 — Читачі „Ш. П.”

ъ

По \$ 15.00 — М. Корнага.

По \$ 10.00 — Ва. Комар, Т. Дякун, П. Гой, Р. Байлак, В. Піньковський.

По \$ 5.00 — К. Василюк, А. Гончарів, М. Гонко, О. Стецко, О. Цимбалістій, М. Ступка, М. Голубінка, Д. Савчук, С. Масний, В. Головка.

По \$ 4.00 — М. Форгач.

По \$ 2.00 — В. Червінський, П. Сипяк, А. Гарван, І. Серединський, А. Вацяк, Невідомий, Невідомий, П. Галан, Я. Назаркевич, В. Коваль, М. Лихолат, Н. Горбовий, М. Вохно, П. Задорожний, М. Заяць, Незнаний, М. Черник, П. Савицький, Г. Пелепелюк, Г. Мазурик.

Збіркові листи числа: 40 і 41. Збірщик п. І. Ділай.

По \$ 10.00 — Т. Шмига, О. Пайончівський, Е. Королюк, Ю. Микитин, І. Плісак, М. Грабовський, М. Рудик, Капуста.

По \$ 5.00 — Д. Онищенко, М. Гладкий, Г. Карас, М. Даценко, В. Боднар, М. Мороз, М. Салдан, В. Сушків, Г. Мокляк, Мордак, І. Вохно, Ференц — Бардиг'ула, С.

Саламашак, І. Гірняк, П. Івашко, Голової — Саляки, М. Конятин, А. Боднарчик, Ясінські, М. Кіпа, І. Пугаченко, І. Ділай.

По \$ 4.00 — М. Кузинка.

По \$ 3.00 — Е. Кулиняк, А. Луцишин, В. Скопюк, В. Кневда, Ю. Вербин, І. Пурій, М. Васемчук, Я. Костелка, Ф. Турчин, І. Лозовий, І. Субенко, В. Малета, С. Черепаний.

По \$ 2.50 — М. Віскupsька, В. Хабурський.

По \$ 2.00 — Крупський, І. Музика, М. Вишитицькі, І. Павелчак, М. Ганчак, С. Шинка, А. Драган, О. Окриско, Настичук, О. Бучак, В. Лазарків, І. Костюк, В. Головінський, О. Мотиль, Л. Гуменюк, Я. Ярема, В. Кукура, Я. Гусак, Я. Задорецькі, Дідей.

По \$ 1.00 — І. Гричило, І. Павелко, П. Сумик, Е. Сумик, А. Шевчук, П. Конюк, В. Бобик.

Збіркова листа ч. 78. Збірщик К. Пиль.

По \$ 20.00 — В. Васильківський.

По \$ 10.00 — Менецький.

По \$ 8.00 — д-р Книш.

По \$ 6.00 — Бігун.

По \$ 5.00 — Р. Баранський, Я. Тимочко, І. Хромишин, В. Танасійчук, І. Ткачук, Т. Паук, І. Стусик, Мельникович, С. Трачук, П. Трембіцький, д-р Макарушка.

По \$ 4.00 — Форостина.

По \$ 3.00 — С. Титла, А. Цибульський, О. Галапач, А. Білинський.

По \$ 2.00 — О. Білаш, М. Славінський, проф. Дуберчак.

Збіркова листа ч. 50. Збірщик І. Кульчицький.

По \$ 20.00 — Е. Куровицький.

По \$ 15.00 — Г. Мокляк.

По \$ 10.00 — Я. Коструба, Д. Хорват, Т. Козак, С. Дуда, П. Кононенко, М. Рештей, М. Перський, І. Кульчицький.

По \$ 5.00 — М. Конкульовський, М. Бражина, М. Довбун, Д. Дудик, С. Секрета, М. Копач, П. Похмурський, Рубльовський, В. Ватажишин, М. Грін, І. Букович.

По \$ 4.00 — І. Чикирило.

По \$ 2.00 — Дуда, Кріль, Майкут.

По \$ 1.00 — В. Вандак.

Збіркова листа ч. 77. Збірщик В. Сметанюк.

По \$ 50.00 — Нар. Дім в Брукліні.

По \$ 10.00 — СУМА Бруклін, В. Костик, М. Шмігель.

По \$ 5.00 — Е. Пиріг, П. Польний, В. Цюпа, І. Кушнір, М. Білейчук, О. Бульба, Васильківська.

По \$ 2.00 — В. Тросць, К. Лебедь, І. Мізатий, З. Бабюк.

По \$ 1.00 — І. Бішко.

Збіркова листа ч. 56. Збірщик В. Копчинський.

По \$ 15.00 — С. Боднар, Ю. Ясінський.

По \$ 10.00 — В. Копчинський, І. Масний, Г. Андрушин.

По \$ 5.00 — К. Стасюк, Барицький, П. Бурик, Т. Мудзяк.

По \$ 2.00 — П. Литвин.

По \$ 1.00 — О. Шутер.

Збіркова листа ч. 71. Збірщик п. В. Магаль.

По \$ 10.00 — П. Наконечний, І. Онещак, П. Опрись, М. І., О. Цимбалістій, І. Турчин.

По \$ 8.00 — О. Стецко.

По \$ 5.00 — А. Ясний, М. Береза, О. Кейс, М. Гонко, О. Шалаї, М. Пополь, І. Мартинів, д-р Новаківський,

ФЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

А. Гентіш, В. Сава, О. Гнат, В. Гнатів, Б. Стеців, П. Микитин.

По \$ 3.00 — Л. Халупа, В. Баришук, А. Ярусевич, О. Червінський, О. Самулка.

По \$ 2.50 — Т. Семків, Я. Фурович.

По \$ 2.00 — П. Чорній, Д. Кейс, В. Савицький, В. Щебитюк, М. Клецор, І. Загалев, І. Ф., Дрогобицький, К. Дроздик.

По \$ 1.00 — Ляшкевич, Е. Лашик.

Збіркові листи числа: 37 і 38. Збірщик п. С. Вітєнюк.

По \$ 10.00 — М. Юзенів, Е. Манелюк, Г. Антонів.

По \$ 7.00 — М. Савицький.

По \$ 5.00 — О. Баран, Л. Городинський, М. Виноградник, Ф. Степко, О. Городинський, М. Олексів, І. Малинський, С. Соловій, О. Кузимін.

По \$ 4.00 — В. Савицький.

По \$ 3.00 — О. Гульоватий, А. Явдів, М. Богдан.

По \$ 2.00 — В. Заяць, П. Рондяк, І. Зарицький, П. Свінин, М. Макаренко, М. Войтович, Степурка.

Збіркові листи числа: 52, 53 і 57. Збірщик Ю. Мачула.

По \$ 30.00 — Т. Підгородецький.

По \$ 10.00 — М. Гірний, С. Чума, М. Грабар, О. Харук, І. Роїк, В. Северин, О. Рожкій, Т. Монастирський, М. Дуда.

По \$ 7.00 — Незнаний.

По \$ 6.00 — С. Борик.

По \$ 5.00 — М. Заяць, М. Турецький, В. Стецко, П. Головатий, М. Гірняк, Д. Горячий, В. Батюк, Д. Зарашак, І. Чернявський, С. Папуняк, Р. Кушнір, Е. Лапчак, В. Клюкевич, М. Дорош, Т. Лехман, М. Фліс, З. Пастернак, Р. Костицька, О. Рожкій, Г. Пилипів, С. Карпук, В. Баран, П. Оленчук, І. Рожило, І. Лозечко, А. Лозечко, М. Землян, Д. З., М. Тарнавський, С. Свінтух, Ю. Мачула, І. Івасів, М. Ланік, С. Ковалівський, Д. Гетшап, П. Сидорак, М. Грабар, Пекарня „Фортuna”, Нечіткий.

По \$ 4.00 — С. Чума, С. Решетівський.

По \$ 3.00 — М. Чубак, П. Гонор, Н. Коваль, П. Білоус, Я. Салачинський, В. Папуга, Денисик, В. Бабяк, І. Палій, К. Волошин, В. Дахницький, Нечіткий.

По \$ 2.00 — В. Жигайлі, А. Свенц, М. Кулинич, В. Криса, М. Дуда, Мончук, Тиховський, О. Возньй, М. Білан, О. Дяківський, І. Антонішин, М. Гураль, Олексюк, Дністрян, Радецький, М. Рештий, Косович, М. Чайка, Абрамюк, Дяк, О. Олінець, М. Закревська, М. Шатуп, Р. М.

По \$ 1.00 — Р. Лойко, Стець, О. Шутер, О. Войтків, Нечіткий.

БРУКЛІН, Н. И.

Листа ч. 74 — \$ 68.00, листа ч. 75 — \$ 104.00, листа ч. 76, збірник В. Сметанюк — \$ 205.00, листа ч. 79 — \$ 164.00, листа ч. 80 — \$ 115.00.

ФЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Збіркова листа ч. 141. Збірщик Осип Кусень.

По \$ 7.00 — Гложик М. і Вол.

По \$ 5.00 — Мисишин Марко, Грамяк Лев, Кодлюк Никола, Пилипюк Марко, інж. Богдан Сеник.

По \$ 4.00 — Погорило Йосип.

По \$ 3.00 — Колодій Вол., Леськів Н., Колюбінський Фр., Щирба Василь, Труш Василь, Кобрин Петро, Сидор Софія, Дацко Марія, Михайлечко Юст.

По \$ 2.00 — Луговий Мих., Зубик, Пителя Анна, Танала Петро, Бойко Стефанія, Товт Андрій, Сівак Ів., Блавіцька А., Рега Катерина, Семсій І., Сава Мих., Громяк П., Дутка В., Костишак Ів., Рега К., Тисовський Мих., Еленська Анна, Смеречинська Т., Льондер А., Уринюк Ст., Клякович.

По \$ 1.25 — Грабяк Мих.

По \$ 1.00 — Колодій Яр., Гладчук М., Волошин П.,

По \$ 2.00 — Денисюк М.

Збіркова листа ч. 142. Збірщики: Н. Бесага і Я. Волошук.

По \$ 10.00 — Бесага Никола, Струкманчук Семен.

По \$ 5.00 — Барила Омелян, Галас Іван, Грет Михайло, Пласкун Михайло, Нагірняк Юрій, Кривчук, Дуда Теодор, Плоскіна Андрій, Солтис Мирослав, Хоптій Іван, д-р Кане.

По \$ 4.00 — Галас Лев.

По \$ 3.00 — Лесків Петро, Курилець Теодор, Горжко Ольга, Сеник Осип мол., Масляний Ст., Волошук Ярослав, Галас Іван стар., Диня Антін, Лев Бучинський, Качмар Юстина, Богдан Бр.

По \$ 2.00 — Гаманюк Юрій, Омелян Ів., Сусяк Никола, Марич Анна, Мосьюндз Ів., Бродич Мих.

По \$ 5.00 — Слобода Дмитро.

По \$ 1.00 — Лопушанський Вол., Баглай Анна, Бучко, Дубик.

Збіркова листа ч. 143. Збірщик М. Майчук.

По \$ 5.00 — Мицишин Теод., Пителев Василь, Угорчак Теод., Тисак Василь, Радинський Теод., Бачара Никола.

По \$ 3.00 — Волк Антін, Євтушенко В.

По \$ 2.00 — Коник М., Лесюк Юрій, Куриляк Мих., Чужак Юрій, Шредор Франк, Чурило Нік., Меліш Дм., Галас Семен.

По \$ 1.00 — Садівник Павло.

Листа ч. 144. Збірщик Демян Зазуляк.

По \$ 20.00 — Укр. Горожанський Клуб.

По \$ 15.00 — Укр. Кат. Молодь Френфорд.

По \$ 5.00 — Кусень Осип, Дяків Василь, Майчук Мих., Майчук Іван, Зазуляк Демян, Шанайда Іван, Михайлечко Ів., Сирота Ілія, Лясота Мих.

По \$ 3.00 — Омелян Д., Пекар Павло, Дворський В., Долюк Андрій.

По \$ 2.00 — Сітарський В., Стасурак Іван, Боднарський І., Юрінц Іван, Никифорук Яків, Грамяк Дмитро, Вайдза Теодор, Павлюс Никола, Дворський Никола.

По \$ 1.00 — Красіцький Мих., Боднаренко А., Гемза Йосип, Нижник Мих.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИВ!

(Продовження збірки в наступному числі)